

Työeläke

Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti

**"EN KOSKAAN
HALUNNUT
LASTA"**

Vapaaehtoisesti
lapsettoman Riikan
tarina.

**Arekin
järjestelmät
uudistuvat**

**UUSI TUTKIMUS:
Mikä pitää
työssä?**

Lapsista lykkyä

Turkulaisprofessori Marika Jalovaaran
ratkaisut matalan syntyvyyden
Suomeen.

Sisältö

3/2023

PÄÄKIRJOITUS

Tuovi Rautjoki: Kyllä kansa tietää, vai tietääkö? _____ **3**

TIEDOKSI

Hallitusohjelman kirjaukset _____ **4**

ELÄKEBAROMETRI

Enin osa luottaa _____ **5**

KOLUMNI

Timo Viherkenttä:
Julkista vai yksityistä? _____ **7**

TAPASIMME

Marika Jalovaaran _____ **8**

TUTKITTUA

Työstään tykkäävät
jatkatvat pidempään _____ **12**

TYÖELÄKEALA

Kustannusjahti käynnissä _____ **14**

VISUALISOINTI

Matala syntyvyys _____ **16**

PAINAVA SANA

Riikka Jääskä valitsi
lapsettomuuden _____ **18**

PUHEENAIHE

Millä päätöksillä maasta
tulee lapsiystävällisempi? _____ **21**

ULKOMAILTA

Eläkeutisia muista maista _____ **24**

OHJENUORA

Työnteko eläkkeellä _____ **26**

KIRJAT

Kaisa Ala-Laurila
esittelee kirjavinkkinsä _____ **27**

VASTAPAINO

Ata Tommiskan
kokoelma ällistyyttä _____ **28**

TYÖELÄKELAKIPALVELU

Telp.fi on uudistunut

Tutustu uudistuneeseen palveluun!

KONKARI KERTOO

Kati Saarni ratkoo
teknologiakysymyksiä _____ **30**

ENGLISH SUMMARY

Kooste englanniksi _____ **31**

ELÄKEFAKTA

ETK:n julkaisuja _____ **32**

21 Miten yhteiskuntamme kohtelee lapsiperheitä? Tätä pohtivat Eija Koivuranta ja Jari Tuononen.

28 It-asiantuntija Ata Tommiskasta kuoriutuu vapaa-ajalla intohimoinen keräilijänörtti.

Pääkirjoitus

2.10.2023

TUOVI RAUTJOKI, VIESTINTÄJOHTAJA, ELÄKETURVAKESKUS
@TUOVIRAUTJOKI

Karoliina Paatos

Kyllä kansa tietää, vai tietääkö?

KANSAN TIETÄMYSTÄ eläkeasioista on jälleen mitattu barometrilla. Ilmapuntari julkaistiin menneen kesän ukkosmyrököiden aikaan. Jos ukkoset pääsivät yllättämään, ei eläkebarometri sitä tee: luottamus eläketurvaan on säilynyt korkealla, tosin hieman heikentynyt aiemmasta.

Vastaajista 66 prosenttia luottaa järjestelmään, mikä on kuusi prosenttia vähemmän kuin aiemmin. Tulokseen vaikuttanee vallalla oleva yleinen epävarmuus taloudesta ja tulevaisuudesta. Myös eläkejärjestelmän rahoitukseen kohdistuu epäilyksiä matalan syntyvyyden johdosta, ja keskustelu eläkeuudistuksen tarpeesta on voimistunut.

Luottamus omaan eläkeajan toimeentuloon on sen sijaan säilynyt vahvana. Lähes 60 prosenttia uskoo kohtuulliseen toimeentuloon eläkkeellä, mikä on sama tulos kuin viime vuonna. Hieman yllättäen yleinen epävarmuus ei yllä henkilökohtaiselle tasolle. Vaikka maailma myllertää ympärillä, oman eläketurvan koetaan olevan riittävän hyvissä kantimissa.

Barometri mittaa myös eläketurvan tuntemista. Mitä iäkkäämpi vastaaja, sitä parempi eläketurvan koettu tuntemus. Nuorilla sen sijaan eläke on kaukainen asia, joka ei useimpia kiinnosta. Kun tuntemusta testataan faktaväitteillä, muuttuu näkyvä jonkin verran. Nuoremmat tuntevat melko hyvin eläkkeiden rahoitusmallia, korkeasti koulutetut taas ymmärtävät eläkekertymään vaikuttavia asioita. Tietotasoon vaikuttavat myönteisesti korkeampi koulutustaso ja sen myötä parempi asema työelämässä.

Työeläkkeen tuntemus on jonkin verran kasvanut, mutta samalla sen kiinnostavuus on vähentynyt. Ne, jotka aiemmin eivät tieneet oteesta mitään, tietävät nyt, mutta asia ei silti kiinnosta. Tiedon lisääntymistä voi kuitenkin pitää myönteisenä merkinä: jos asia ei vielä innosta, ehkä jossain vaiheessa elämää kuitenkin.

ELÄKEVIESTINNÄN tekijän kannalta barometrissa välittyä hyödyllisiä huomioita. Ensinnäkin eläketurvasta nousee esiin yksittäisiä teemoja, joita tunnetaan huonosti. Näitä ovat ainakin lykkäyskorotus ja vanhuuseläkkeen ikäraajat.

Huomio kiinnittyy myös väestöryhmien välisiin eroihin. Ikäryhmät eivät yksinään ole riittävä tapa kohdistaa viestintää, vaan niiden lisäksi tarvitaan muitakin profiloivia tekijöitä, ja mitä enemmän, sen parempi. Myös maahanmuuttajat ja vieraskieliset väestöryhmät kaipaisivat räätälöityä tietoa eläketurvasta.

Vaikka puolet kansalaisista tietää ja luottaa, se ei riitä. Katse on kohdistettava siihen toiseen puoleen. /

”Vaikka puolet kansalaisista tietää ja luottaa, se ei riitä.”

 Eläketurvakeskus
PENSIOSSKYDDSCENTRALEN

Työeläke-lehti on työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
Eläketurvakeskus (ETK), Etk.fi

VERKKOLEHTI
Työeläkelehti.fi

TILAA UUTISKIRJE
etk.fi/uutiskirje

PÄÄTOIMITTAJA
Tuovi Rautjoki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
Anne Iivonen

TUOTTAJA
Antti Karkiainen

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
tyoelake-lehti@etk.fi

TOIMITUSNEUVOSTO
Suvi Dufva (Varma)
Minna Hakkarainen (Ilmarinen)
Jorma Kinnunen (Mela)
Teresa Kvarngård (Keva)
Linda Mattsson (Veritas)
Tiina Palotie-Heino (ETK)
Marina Paulaharju
(Merimieseläkekassa)
Satu Sandell (Elo)
Carita Wuorenjuuri (ETK)

LEHTEÄ TEKIVÄT MYÖS
Milka Alanen, Katri Isotalo,
Vesa Laitinen, Peter Lindström,
Olli-Pekka Orpo, Matti Remes,
Katri Saarteinen ja
Sanna Tenhunen.

TILAUKSET JA
OSOITTEENMUUTOKSET
aineistotilaukset@etk.fi
puhelin 029 411 2500

TAITTO
Markku Laitinen
Aste Helsinki Oy
PAINO
Hansaprint Oy
paperi UPM Fine 100 g/m²

ISSN 0564-5808 (painettu)
Helsinki 2023, 59. vuosikerta
ISSN 1799-5221 (verkkójulkaisu)

Ilmestyy neljästi vuonna 2023.
Seuraava lehti ilmestyy
joulukuussa:

nro aineistot lehti ilmestyy
4 3.11. 11.12.

Kannen kuva:
Milka Alanen

Hallitusohjelman kirjaukset odottavat vielä tulkintaa

Konkreettiset tavoitteet puuttuvat hallitusohjelman eläkkeitä koskevista kirjauksista. Eläkepolitiikka näyttää nivoutuvan osaksi julkisen talouden vakauttamisvaatimusta.

Hallitus sopi syyskuussa budjettiriihessä talousarvioesityksensä vuodelle 2024.

Suomi halutaan nousuun. Tämä on pääministeri **Petteri Orpon** hallituksen ohjelmallisena tavoitteena. Hallitus lupaa kohentaa kotitalouksien ostovoimaa ja parantaa työnteon kannustimia.

Hallitusohjelmaan on sisällytetty, että kolmikantaisen "valmistelun tulee löytää valtiovarainministeriön ja Eläketurvakeskuksen yhteistyönä tehtävän arvioinnin pohjalta keinot eläkevakuutusmaksutason pitkän aikavälin vakauttamiseen sekä julkisen talouden kokonaisuuden merkittävään vahvistamiseen pitkällä aikavälillä sääntöpohjaisen vakautusjärjestelmän avulla".

Hallitus noteeraa tässä huolensa huolotuksen heikentymisestä ja puhuu ohjelmassaan rahoituksellisen kestävyuden var-

"Keino on nimetty, mutta tavoitetta ei ole konkretisoitu."

mistamisesta ja riittävän etuustason turvaamisesta. Hallitusohjelmassa mainitaan myös keino: sääntöperusteinen vakautusmekanismi.

Keino on nimetty, mutta tavoitetta ei ole konkretisoitu. Mikä rooli työeläkkeillä on julkisen talouden tasapainottamisessa? Mitä konkreettisesti tavoitellaan eläkevakuutusmaksutason pitkän aikavälin vakauttamiseksi?

Nyt odotetaan tavoitteiden tarkempaa määrittymistä hallituksen ja ministeriöiden

virkamieskunnan suunnalta. Vielä loka-kuun kynnyksellä asia ei ollut tiedossa.

Hallitus sitoutuu tekemään tarvittavat päätökset tavoitteen saavuttamiseksi, mikäli työmarkkinakeskusjärjestöt eivät yhdessä hallituksen kanssa löydä yhteisymmärrystä muutoksista tammikuuhun 2025 mennessä.

Edelleen jatkuu Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Korkealla pysyttelevä inflaatio ja korkotason nousu ovat heikentäneet ostovoimaa.

Suomen talousnäkymät sumenivat entisestään, kun syksyllä talouden tunnusluvut ovat kääntyneet kohti taantumaa.

Valtion talousarvion määrärahat ovat 87,9 miljardia euroa. Budjettitalouden alijäämä painuu 11,5 miljardiin. /

ANNE IIVONEN

Lapsia, rahaa ja ripaus taikaa

Eläkeuudistus – miksi, mitä ja miten?

Onko suomalainen hyvinvointivaltio illuusio?

Hokuspokkus, lapsia ja muuttoliikettä!

Sijoitustuotot näyttämöllä

MIKKO KAUTTO
toimitusjohtaja
Eläketurvakeskus

JUHO SAARI
professori
Tampereen yliopisto

JAN ANDERSSON
juontaja

ALMA ONALI
juontaja

Lue lisää ja ilmoittaudu: www.etk.fi/tyoelakepaiva

ELÄKEBAROMETRI:

Moni luottaa, mutta kantaa huolta nuorten maksutaakasta

Heinäkuussa julkaistun Eläkebarometrin mukaan kansalaiset tunnistavat valoa enemmän kuin uhkakuvia suomalaisessa eläkejärjestelmässä. Edelleen kaksi kolmasosaa suomalaisista luottaa eläkejärjestelmään. Lisäksi lähes puolet vastaajista arvioi, että eläkkeet pystytään maksamaan tulevaisuudessa.

Yleinen epävarmuus tulevaisuudesta ja talouden kehityksestä, hintojen ja korkojen nousu sekä sijoitusmarkkinoiden heilahtelut heijastuvat todennäköisesti kokemukseen eläkejärjestelmän luotettavuudesta.

Huoli tulevasta mietityttää. Barometrin tuloksissa ei siten yllätä, että noin puolet vastanneista on sitä mieltä, että nuoremmat sukupolvet joutuvat liiaksi eläkkeiden maksajiksi.

Luottamuksen lasku ei siltikään näytä heijastuvan arvioihin toimeentulosta omaan eläkeaikana. Lähes 60 prosenttia suomalaisista arvioi tulevaisuuden kohtuullisesti toimeen eläkeaikanaan.

Kansan syvissä riveissä eläketurva-asiat tietävien ja tietämättömien jako näkyy selvästi. Barometrin tulos osoittaa, että osalla kansalaisista eläketurvan tuntemisessa näyttää olevan parantamisen varaa. Eläketurvan arvioi tuntevansa hyvin tai melko hyvin puolet suomalaisista. Sen sijaan huononlaisesti eläketurvaa tuntevia on lähes 30 prosenttia vastaajista.

Enin epätietoisuus on siitä, miten eläkkeelle siirtymisen myöhentäminen vaikuttaa eläkkeeseen. Noin puolet vastaajista tietää, että eläkettä korotetaan pysyvästi lykkäyskorotuksella, jos aloittaa vanhuuseläkkeen vasta alaikärajan jälkeen. Hie-man useampi kuin joka kolmas ajattelee, ettei tämä pidä paikkaansa. /

Kantar Publicin toteuttamaan viime kevään barometrikyselyyn vastasi tuhat 18–79-vuotiasta suomalaista.

Eläkeindeksiin yli 5 prosentin korotus

Eläketurvakeskuksen (ETK) syyskuussa tekemän alustavan indeksiesityksen mukaan vuoden 2024 työeläkeindeksi nousee 5,49 prosenttia ja palkkakerroin 5,07 prosenttia.

Nyt työeläkeindeksi nousee hieman palkkakerrointa enemmän. Indeksilaskelmia tekevän ekonomin **Timopekka Hakolan** mukaan näköpiirissä ei ole viime vuoden kaltaista poikkeustilannetta ja työeläkelaitoksien saamaa eläkehakemusten tulvaa.

– Viime kerralla työeläkeindeksi ja palkkakertoimen välinen ero oli kolme prosenttiyksikköä. Nyt ero on selvästi kaventumassa ja jäänee alle puoleen prosenttiyksikköön.

Eläkkeelle siirtymistä kannattaa aina suunnitella omaan elämäntilanteeseen sopivaksi. Kun työeläke-etuuksia ottaa maksuun, on syytä huomioida mahdolliset muutokset verotuksessa. Lisäksi työeläkkeellä voi olla vaikutusta Kelan maksamiin etuuksiin ja eläkkeisiin.

Eläkkeelle siirtymisen lykkääminen on usein taloudellisesti kannattavinta. Lykkääminen tuo työeläkkeeseen lykkäyskorotuksen.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisee vuoden 2024 eläkeindeksit lokakuun lopulla.

5,5

Alustavan laskelman mukaan vuoden 2024 työeläkeindeksi asettuu noin 5,5 prosenttiin.

OIKAISU

Työeläke-lehdessä (2/2023, s. 9) julkaistussa Kokonaiseläke Suomessa 2023 -kuviossa nettoeläkettä kuvaava pisteiviiva kääntyi viimeisen tuloluokan kohdalla virheellisesti kohtisuoraan ylös.

Pahoittelemme virhettä. – Toimitus

PYSY KARTALLA JA KEHITÄ OSAAMISTASI

Eläketurvakeskus järjestää koulutusta alan asiantuntijoille sekä eläkeasioista kiinnostuneille.

Alla poimintoja kevään koulutustarjonnasta.

web-tunnus = verkkokoulutus
hyb-tunnus = monimuotokoulutus

Etätöissä EU:ssa – mitä työnantajan tiedettävä sosiaaliturvasta?

5.10. web

Ikään liittyvien eläkkeiden erityistilanteet

12.10. web

Eläkeneuvojen teemapäivät 7.11. ja 15.11.

7.11. web

Lue lisää ja ilmoittaudu: etk.fi/koulutus

Työeläkeasioiden perusteet 19.–23.11.

19.11. hyb

Ulkomuuttajien vakuuttamisen perusteet 29.11.

29.11. hyb

Nimitykset

Jyrki Hyttinen,
tradenomi
YAMK, on nimitetty 1.8. alkaen Eläketurvakeskuksen tietohallinto-osaston kehityspäälliköksi.

Mikko Koskinen,
VTM, on nimitetty 9.10. alkaen Työeläkevuokuttajat Telan viestinnästä ja yhteiskuntasuhteista vastaavaksi johtajaksi.

Hanna Kaskela,
KTM, on nimitetty 1.6. alkaen Varman vastuullisuudesta ja viestinnästä vastaavaksi johtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi.

Mikaela Öberg,
KM, aloittaa 3.11. Varman ihmisistä ja kehittämisestä vastaavana johtajana. Hän toimii myös johtoryhmän jäsenenä.

Kerro mielipiteesi. Mitä pidät lehdestämme?

Kerro mielipiteesi Työeläke-lehdestä ja vastaa kyselyyn. Vastaamalla voit voittaa! Vastanneiden kesken arvomme lähes 500 euron arvoisen Applen älykellon.

HYVÄ LUKIJAMME! Nyt sinulla on tilaisuus kertoa, mitä pidät käsissäsi olevasta Työeläke-lehdestä. Näkemyksesi on meille arvokas.

Lukijakyselyyn voit vastata 2.–16.10. välisenä aikana. Lomake löytyy verkkolehdestä Työeläkelehti.fi:ssä. Vastaaminen vie aikaa muutaman minuutin.

Kyselyn toteuttaa Taloustutkimus. Edellinen lukijatutkimus toteutettiin pari vuotta sitten.

Saadun palautteen perusteella pyrimme palvelemaan lukijoitamme yhä paremmin. Esimerkiksi tämän lehden syntyvyysteema Painava sana - ja Puheenaihe-palstoilla sekä keskiaukeaman tilastodatan visualisointi ovat saaneet alkusykäyksensä aiempien kyselyiden lukijapalautteesta.

[Lukijakyselyyn Työeläkelehti.fi:ssä](https://www.tyolakelehti.fi)

Eläketietoa janoaville luotettava tietoteos

Eläkeläisten osuus väestöstä kasvaa nopeasti, ja eläkevuosista on muodostunut merkittävä osa ihmisten elinkaarta. Jouluukuussa ilmestyvä Eläketietokirja kuvaa Suomen eläkejärjestelmän erikoispiirteet ja kertoo lukijalle yleistajuisesti, millaisen turvan järjestelmä tarjoaa, miten eläkkeet rahoitetaan ja miten järjestelmä vertautuu kansainvälisesti. Lisäksi mukana on aimo annos historiaa ja tulevaisuudennäkymiä.

Eläketurvakeskuksen julkaisema ja SKS:n kustantama kirja valottaa myös järjestelmän päätöksentekoa ja uudistamista.

Sujuvasanaisen 170-sivuisen tietoteoksen toimittaneet **Suvi Ritola** ja **Niko Väänänen**

Väänänen työskentelevät Eläketurvakeskuksessa asiantuntijatehtävissä.

– Työeläke on iso pala purtavaksi, myöntää erityisasiantuntija Niko Väänänen.

Eläketurva kiinnostaa. Vuosikymmeniä rakennettua ainutlaatuista turvaverkkoa kohtaan kohdistuu Väänäsen mukaan yhä enemmän mielenkiintoa.

– Työeläke on merkittävä osa eläkeläisten toimeentuloa, työeläkemaksu on huomattava palkan sivukulu, ja eläkerahastoissa on yli vuotuisen bruttokansantuotteen verran sijoitusvarallisuutta, Väänänen sanoo.

Haasteena eläkejärjestelmän päätöksenteossa ovat sukupolvien yli ulottuvat vaikutukset, siihenkin kirjoittavat ottavat kantaa.

Eläkkeet ovat keskeinen osa hyvinvointivaltiota ja ne koskettavat jokaisen suomalaisen elämää. Muutoksista huolimatta eläkejärjestelmän peruspilarit ovat pysyneet samoina vuosikymmeniä.

Suvi Ritola & Niko Väänänen (toim.): Eläketietokirja, SKS Kirjat 2023. Saatavilla kirjakaupoissa joulukuussa, ISBN 9789518585032.

– Toivomme, että kirja auttaa ymmärtämään eläkkeiden kokonaisuutta. Työeläke määräytyy yhä ansioiden mukaan samalla kun kansaneläke tarjoaa vähimmäiseläketurvan, erityisasiantuntija Suvi Ritola toteaa. /

PETER LINDSTRÖM

”Eläkkeet ovat keskeinen osa hyvinvointivaltiota.”

KAROLINA PAATOS

Yksityistä vai julkista?

Työeläkejärjestelmäämme voi luonnehtia tyylikkäästi hybridiksi tai nurjemmin sekasikiöksi. Tämä koskee myös sitä, onko järjestelmä osa julkista taloutta vai pääosin yksityissektoria.

Euroopan unionin tilastoviranomaisten virallisessa luokittelussa lakisääteinen työeläkejärjestelmämme sisältyy julkiseen sektoriin. Tämä on parantanut merkittävästi Suomen lukuja EU:n finanssipolitiikan säännöstöä sovellettaessa. Sivutuotteena työeläkemaksujen lukeminen tilastoissa veroihin nostaa veroastettamme monista vertailumaista poikkeavalla tavalla.

Luokittelu nousi pintaan taas **Petteri Orpon** hallituksen ohjelman yhteydessä. Ohjelman mukaan ”eläkejärjestelmää tulee kehittää osana julkista taloutta”. Monien työeläkeihmisten mielestä tämä oli ikävästi sanottu, koska kehittämisen tulisi perustua eläkejärjestelmän omiin tarpeisiin ja tavoitteisiin.

Hallitusohjelmassa sanotaan edelleen, että eläkejärjestelmän kehittämisessä tulee löytää keinot eläkemaksutason pitkän aikavälin vakauttamiseen sekä julkisen talouden kokonaisuuden merkittävään vahvistamiseen. Kysymys eläkepolitiikan ulkopuolisista tavoitteista tiivistyy erityisesti eläkemaksuihin: riittääkö, että huolehditaan rahojen riittämisestä eläkkeisiin vai tuleeko maksujen nousupaine padota muiden tavoitteiden vuoksi?

Eläkejärjestelmäämme on kehitetty varsin taitavasti pitäen yhä vahvemmin silmällä rahoituksen riittävyttä. Hyvä niin. On silti myös selvää, ettei eläkkeiden rahoituksen hoitaminen yhä korkeammilla eläkemaksuilla olisi tyydyttävä ratkaisu talouden kokonaisuudesta huolehtivien näkökulmasta. Korkeista maksuista on vakavaa haittaa niin työllisyydelle kuin verotuloillekin.

Viime kädessä olennaista ei ole se, mihin työeläkesysteemi karsinoidaan, vaan se, että luokittelusta ei lähdetä tekemään yksiviivaisia päätelmiä. Silloinkaan, kun eläkejärjestelmä nähdään osana julkista taloutta, ei tule unohtaa työeläkevakuutusyhtiöiden – eikä eläkesäätiöiden ja -kassojen – toiminnan luonnetta. Toisin kuin joskus ajatellaan, yhtiöt toimivat tiukasti kilpaillulla markkinalla ja kamppailevat ankarasti sijoitustuotoillaan, hallintokuluillaan ja palveluillaan. Tätä ei poista se, että toimialan päätuote – eläkkeet – on yksityiskohtia myöten lainsäätäjän sanelema. /

”Tuleeko maksujen nousupaine padota muiden tavoitteiden vuoksi?”

Timo Viherkenttä

Kirjoittaja, OTT Timo Viherkenttä työskentelee Senior Fellow -tehtävässä Aalto-yliopistossa. Hän on myös työeläkeyhtiö Elon hallituksen jäsen.

Lapsihaaveita

Jos perheellistymistä halutaan tukea, lapsiperheiden tukeminen ei riitä, sanoo sosiologian professori Marika Jalovaara.

Harmaaviiksinen Harald on nummenmäkeläisen talon kuningas. Itsepäinen ja puhelias poikamies, joka osaa antaa yläviitosen.

– Ja vallata ruudun kesken Zoom-kokouksen. Se on semmoinen konsortio-kissa, naurahtaa **Marika Jalovaara**, Turun yliopiston sosiologian professori.

Harald ja Jalovaara johtavat FLUX-konsortiota, monitieteistä suurhanketta, jossa etsitään ratkaisuja matalaan syntyvyyteen ja siihen sopeutumiseen.

Suomalaisten ihannelapsiluku on edelleen kaksi, mutta se ei toteudu. Jo kolmannes 35-vuotiaista naisista on lapsettomia, miehistä peräti puolet. Osa heistä ehtii saada lapsen, mutta kehitys enteilee entistä synkempiä lukemia.

Jalovaaran mukaan matalaan syntyvyyteen ei ole yhtä ratkaisua, vaan monia. Hyvä alku olisi perhepolitiikan kirkastaminen.

– Lapsiperheiden tukeminen on tärkeää. Mutta valtaosa syntyvyyden laskusta liittyy siihen, että esikoisia syntyy vähemmän. Jos halutaan tukea perheellistymistä, pitäisi tukea myös ihmisiä, joilla ei vielä ole perhettä.

Ruotsissa keskiasteen miehet kelpaavat edelleen isäksi.

Marika Jalovaara kuvaillee itseään innostujaksi. Turkulaisen professorin uusimmat harrastukset ovat sijoittaminen ja puntitreeni.

”Sillä on väliä, kerrotko olevasi kylmä kone asentaja vai kylmäkone-asentaja.”

”Parisuhteita syntyy, mutta ne päättyvät usein ennen kuin lapsia syntyy”, sanoo professori Marika Jalovaara.

Jalovaaran mukaan nyt eletään yksilökeskeistä aikaa.

Kaikesta on tullut herkempää kaikelle. Moni tulee vastaan, mutta kuka on se oikea.

– Parisuhteita kyllä syntyy, mutta ne päättyvät usein ennen kuin lapsia syntyy.

Erityisen vaikeaa perheellistyminen näyttäisi olevan matalasti koulutetuille miehille.

1970-luvun alussa syntyneistä, perusasteen varassa olevista miehistä jää kokonaan lapsettomaksi reilu kolmannes. Mutta yllättäen, keskiasteen koulutuksen saaneilla miehillä osuus on lähes sama. Korkeasti koulutetuilla osuus on selvästi pienempi, reilu viidennes.

– Tämä sivuutetaan usein sillä, että näillä miehillä olisi elämänhallinnan ongelmia. Joillain saattaa ollakin, mutta joukko on niin iso, että kyse ei ole siitä.

Erityisen kiinnostavan asiasta tekee se, että ilmiö ei ole pohjoismainen, vaan suomalainen. Ruotsissa keskiasteen miehet kelpaavat edelleen isäksi.

Onko duunarin arvo parisuhdemarkkinoilla laskenut?

– Ilmeisesti. Tosin, naiset ovat jo pitkään solmineet liittoja pykälää matalammin koulutettujen kanssa. Muuten syntyvyys olisi laskenut vielä jyrkemmin.

Onhan ylempää korkeakoulututkintoa suorittavista naisia 60 prosenttia ja miehiä vain 40 prosenttia.

Keskiasteen mysteeri

Jalovaaran mukaan syitä keskiasteen miesten tilanteeseen ei vielä tiedetä.

– Tässä ei ole kyse työllisyydestä, eikä tuloista.

Keskiasteen miesten työllisyys ei ole heikentynyt. Lisäksi he usein tienavat paremmin kuin korkeakoulutetut naiset, joista suuri osa työskentelee sote-alalla.

Voiko kyse olla mielikuvista tai sosiaalisesta pääomasta? Tiedämme, että deittisovellukset pelkistävät ihmistä statukseksi, ulkonäöksi ja ammatiksi.

Jalovaaran mukaan tässä voi olla jotain perää. Digideittailu voi parantaa merkittävästi korkeasti koulutettujen mahdollisuuksia pariutua. He osaavat ilmaista itseään paremmin sovelluksissa kirjallisesti ja antaa vaikutelman, jolla pääsee digiseulasta läpi.

– Karmeaa kyllä, mutta taito kirjoittaa kivasti ratkaisee. Jo sillä on väliä, kerrotko olevasi kylmä kone asentaja vai kylmäkone-asentaja. Ihminen voi olla vaikka kuinka hurmaava, mutta ei saa mahdollisuutta tavata kasvotusten.

Korkeastikoulutetut saavat joustot

Syntyvyyden sosioekonomiset erot näkyvät myös naisten keskuudessa, tosin lukemat eivät ole yhtä suoraviivaisia kuin miehillä.

Vielä 1940–1950 syntyneillä lapsettomaksi jääminen oli korkeasti koulutettujen

Marika Jalovaara

- Ikä: 53-vuotias
- Työ: Flux-konsortion johtaja, sosiologian ja väestötieteen professori Turun yliopistossa
- Koulutus: valtiotieteiden tohtori
- Harrastukset: vaihtuvia, juuri nyt kuntosali, sijoittaminen, pyöräily
- Lapset: kaksi aikuista
- Työelämän motto: Ensin työ ja sitten kaikkea muuta mahtavaa.

uranaisten ongelma. Nyt tilanne on toisin: lapsettomuus on yleisempää matalammin koulutetuilla.

Käänne on tapahtunut kaikissa Pohjoismaissa, muualla maailmassa tilanne on ennallaan. Muutosta selitetään työn ja perhe-elämän joustavalla yhteensovittamisella, joka onnistuu korkeakoulutetuilta naisilta muuta paremmin.

– Korkeasti koulutetuilla naisilla elinikäinen lapsettomuus on vähäisempää,

mutta niin on monilapsisuuskin. He saavat yleensä kaksi lasta saman miehen kanssa.

Matalammin koulutettujen keskimääräinen lapsiluku on sama, mutta he jakautuvat kahteen ryhmään: toiset ovat lapsettomia ikisinkkuja, toiset saavat esikoisen nuorena ja paljon lapsia monesti useamman kuin yhden miehen kanssa.

Kaikella on merkitystä

Sanotaan, että syntyvyys on parisuhteeseen liittyvä yksityisasia, johon ei voi vaikuttaa.

Jalovaara on toista mieltä: vaikutamme syntyvyyteen joka päivä, kun neuvolat avavat ovensa ja lapsia viedään päivähitoon. Kaikella on merkitystä, jopa puolustuspolitiikalla.

Hieman yllättäen Jalovaara palaa takaisin työllisyyteen.

Vaikka kausaalisuhdetta työllisyysasteen ja syntyvyyden välille ei voi vetää, työllisyys edistää yhteen muuttamista, vähentää eroriskiä ja luo näkymää tulevaisuudesta.

– Mäkin olen romantikko ja niin edelleen, mutta kun sitoudutaan ja perustetaan perhettä, myös tulevaisuudennäkymillä on merkitystä. Tämä näkyy rekisteridatassa.

Lääkkeet syntyvyyteen

Sosioekonomiset erot heijastuvat yhä vahvemmin syntyvyyteen. Siksi Jalovaaran reseptiin kuuluu myös koulutukseen ja mielenterveyteen panostaminen.

PISA-tulokset ovat poikien osalta romahtaneet 2000-luvulla. Tytöt pärjäsivät kaikessa paremmin, jopa matematiikassa. Pojilla on ongelmia motivaatiossa, etenkin lukemisessa. Lukioon he etenevät lähinnä korkean tulo- ja koulutustason perheistä.

Samaan aikaan nuoret naiset voivat entistä huonommin. Kaikenlaista kipuilua ja identiteettiongelmia on yhä enemmän. Mielenterveysongelmat, etenkin ahdistus ja masennus, ovat yleistyneet.

Esimerkiksi nuorille naisille ahdistuneisuushäiriöiden perusteella maksettujen sairauspäivärahopäivien määrä on lähes viisinkertaistunut vuodesta 2005.

Lopulta iso kysymys ei ole se, voidaanko syntyvyyteen vaikuttaa vai pitääkö siihen sopeutua, pohtii Jalovaara.

– Lääkkeet ovat samat: panostetaan koulutukseen, työllisyyteen, psyykkiseen hyvinvointiin ja terveyteen. Sopeutumisen on tuki tärkeää myös maahanmuutto. ✓

Harald on 5-vuotias maatiaiskissa, joka tykkää pötkötellä läppärin lämmössä.

Lapsettomien osuus koulutusasteittain 45 vuoden (miehet) ja 40 vuoden (naiset) iässä

Koulutus	perusaste	keskiaste	korkeakoulu
Miehet (45 v.)	35 %	30 %	22 %
Naiset (40 v.)	26 %	21 %	20 %

Lähde: Flux-konsortio

Onko Suomi Korean tiellä?

Vuonna 2022 suomalaisten kokonaisedelmällisyys oli pienempi kuin koskaan, 1,32. Lasku vuodesta 2010 oli noin 30 prosenttia.

Vuonna 2023 alamäki jatkuu. Ennakkotietojen mukaan syntyneiden määrä on vuodesta 1900 alkavan mittauksien historian pienin.

Tilastokeskuksen tuorein (elokuu 2022–heinäkuu 2023) ennakkollinen kokonaisedelmällisyysluku on 1,28. Se on Japanin luokkaa (1,26, 2022).

Kokonaisedelmällisyysluku kertoo, kuinka monta lasta keskimäärin nainen synnyttäisi elämänsä aikana, jos syntyvyys pysyisi laskenta-ajanjakson tasolla.

Maailman matalimpaan hedelmällisyyslukuun on silti vielä matkaa. Reutersin mukaan Etelä-Korean hedelmällisyysluku on laskenut jälleen, ja on nyt 0,78 (2022). Maan pääkaupungissa Soulissa luku on vielä synkempi 0,59.

Korean presidentti **Yoon Suk Yeol** on kertonut, että Etelä-Korea on investoinut

yli 200 miljardia erilaisiin syntyvyyttä tukeviin toimiin viimeisen 16 vuoden aikana – turhaan.

Emme halua lapsia

Suomi ei kuitenkaan ole Japanin tai Korean tiellä.

Maiden kulttuureissa sukupuoliroolit ovat edelleen hyvin perinteiset. Nainen ei pysty yhteensovittamaan työtä ja perhe-elämää, koska toimivaa päivähoitojärjestelmää ei ole.

Lisäksi avioliittoon kuuluu miehen vanhemmista huolehtiminen. Myös asuminen ja lasten kouluttaminen on poikkeuksellisen kallista.

Koreassa naiset ovat vetäneet johtopäätökset: emme halua lapsia – ja sen ymmärtää hyvin.

Meillä Suomessa tilanne on toinen: suurin osa haluaa lapsia, mutta kaikkien toiveet eivät toteudu.

Työstään tykkäävät jatkavat työssä pidempään

Viime vuosina työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden käsitys eläkettä edeltävästä työstä oli lähes kaikilla myönteinen, mutta myös kokemukset kiireestä ja muutoksista olivat yleisiä. Kyselytutkimus paljasti selkeän yhteyden eläkkeelle siirtymisiin ja työelämän kokemusten välillä.

Eläketurvakeskuksen viime vuoden lopulla toteuttamassa laajassa kyselyssä kartoitettiin 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden näkemyksiä eläkettä edeltävästä työstä ja työoloista sekä työhön, terveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvien tekijöiden yhteyttä vanhuuseläkkeelle siirtymiseen.

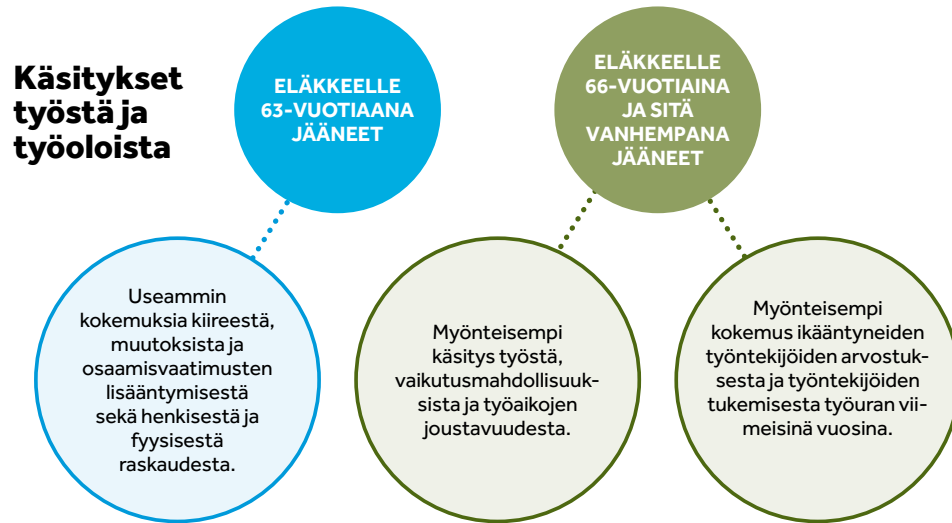
Lähestulkoon kaikki (95 prosenttia) viime vuosina työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä arvioivat pitäneensä työstään ja kokeneensa sen merkitykselliseksi. Miltei yhtä moni (87 prosenttia) koki, että heidän työnsä oli ollut heille erittäin tärkeä elämänaikana.

Hieman yli puolet vastaajista kuitenkin ajatteli työnsä olleen liian kiireistä ja lähes yhtä moni arvioi työnkuvaan tai organisaatiossa tapahtuneen liikaa muutoksia. Noin kolmannes vastaajista myös koki osaamisvaatimusten lisääntyneen liikaa ja että työ oli ollut henkisesti liian raskasta.

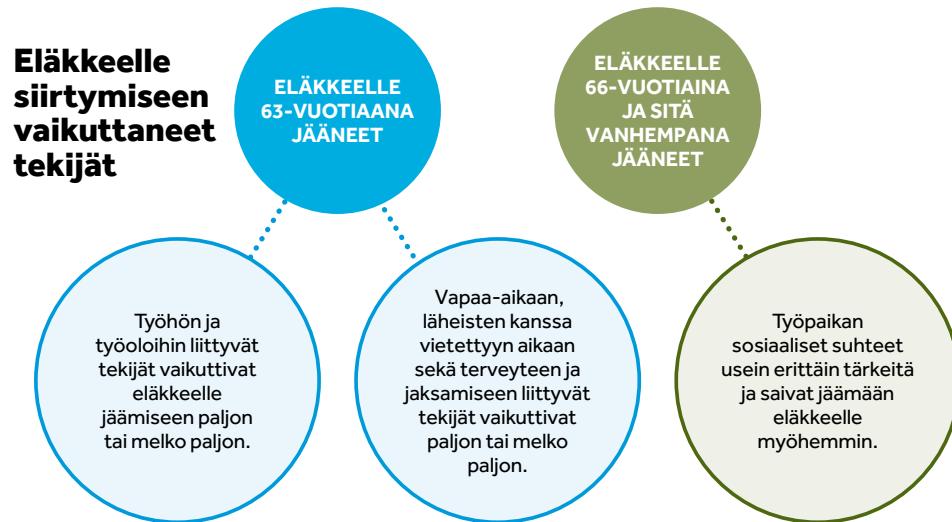
VANHUUSELÄKEIÄN ALARAJALLA tai sen tuntumassa eläkkeelle siirtyneiden ja pidempään työssä jatkaneiden kokemusten välillä oli selkeä ero. Myöhempi eläkkeelle siirtyminen näyttää olevan yhteydessä myönteisempään käsitykseen työstä ja vähäisempiin kokemuksiin työn kiireestä, muutoksista ja raskaudesta.

Selvä enemmistö eläkkeelle siirtyneistä arvioi, että heillä oli ollut hyvät mahdollisuudet vaikuttaa työhönsä ja yli puolet koki, että heidän työaikansa olivat jous-

Käsitykset työstä ja työoloista

Eläkkeelle siirtymiseen vaikuttaneet tekijät

neet ja että heidän työpaikallaan oli arvostettu ikääntyneiden työntekijöiden osaamista. Vastaajista hieman yli puolet arvioi, että heidän työpaikallaan oli tuettu työntekijöitä jatkamaan vanhuuseläkeikään asti. Myös näitä ominaisuuksia vanhempana eläkkeelle jääneet arvioivat myönteiseen sävyyn useammin kuin vanhuuseläkkeen alaikäraja eläkkeelle siirtyneet.

Kyselyssä kartoitettiin myös työpaikan sosiaalisten suhteiden tärkeyttä ja niiden vaikutusta eläkkeelle jäämiseen. Joka neljäs vastaajista koki, että työpaikan sosiaaliset suhteet olivat olleet heille erittäin tärkeitä, ja joka toinen arvioi niiden olleen melko tärkeitä.

Valtaosa (83 prosenttia) vastaajista kuitenkin arvioi, että työpaikan sosiaaliset suhteet eivät olleet vaikuttaneet heidän eläkkeelle jäämiseensä. Tosin vanhempana eläkkeelle jääneet arvioivat työpaikan sosiaaliset suhteet keskimääräistä useammin erittäin tärkeiksi. Joka viides 66-vuotiaana tai sitä vanhempana eläkkeelle siirtynyt arvioi myös jääneensä niiden vuoksi myöhemmin eläkkeelle.

VAPAA-AIKA ja toive viettää läheisten kanssa aikaa oli merkittävässä roolissa eläkkeelle jäämisen taustalla työn, työolojen ja työpaikan sosiaalisten suhteiden lisäksi.

Eniten mainintoja eläkkeelle siirtymiseen vaikuttavina asioina saivat eläkkeelle siirtymisen myötä lisääntyvä vapaa-aika ja harrastusmahdollisuudet (64 prosenttia) sekä halu jäädä eläkkeelle oman tai puolison terveyden ollessa vielä hyvä (54 prosenttia). Näiden tekijöiden merkitys oli korkein vanhuuseläkkeen alaikäraja eläkkeelle siirtyneiden kohdalla.

Jaksaminen ja terveys painottuivat harvemmin eläkkeelle jäämiseen vaikuttaneina asioina. Vain joka viides vastanneista koki heikentyneen jaksamisen vaikuttaneen paljon tai melko paljon heidän eläkkeelle siirtymiseensä, ja heikentyneen terveyden mainitsi noin 15 prosenttia vastaajista. Sen sijaan noin 60 prosenttia vastaajista arvioi, että heikentynyt jaksaminen tai heikentynyt terveys ei ollut vaikuttanut lainkaan tai oli vaikuttanut vain vähän eläk-

”Myöhempi eläkkeelle siirtyminen näyttää olevan yhteydessä myönteisempään käsitykseen työstä.”

keelle jäämiseen. Myös tämän tekijän kohdalla vanhempana eläkkeelle jääneet arvioivat harvemmin vaikutuksen eläkkeelle jäämiseen olleen suuri.

Kyselyn tulokset viittaavat siihen, että merkityksellinen ja mieleinen työ sekä vähäisempi kiireen ja muutosten kokemus työstä ovat yhteydessä pidempään työssä jatkamiseen. Myös työpaikan sosiaalisten suhteiden myönteinen merkitys korostuu vanhempana vanhuuseläkkeen aloittaneilla.

Aiemmin eläkkeelle siirtyneillä taas vapaa-aikaan ja läheisten kanssa vietettyyn aikaan liittyvien tekijöiden sekä heikentyneen jaksamisen ja terveyden merkitys eläkkeelle siirtymiseen painottuu eläkkeelle siirtymiseen vaikuttavina tekijöinä.

Lähde:

Työstä eläkkeelle -kyselytutkimus: Vanhuuseläkkeelle siirtymisen taustatekijät. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 03/2023. Tekijä: Sanna Tenhunen, Noora Järnefelt, Satu Nivalainen, Anu Polvinen & Aart-Jan Riekhoff.

Kyselytutkimus lähetettiin 5 000 satunnaisesti valitulle suomalaiselle, jotka olivat siirtyneet työstä vanhuuseläkkeelle vuosina 2019–2021. Yli kaksi kolmesta vastasi kyselyyn, vastauksia kertyi 3 378.

Kyselyaineisto tarjoaa edustavan otoksen palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä. Kyselyssä ei tällä kertaa ollut mukana täysiaikaisesta yrittäjyydestä tai muulta eläkkeeltä vanhuuseläkkeelle siirtyneitä.

Työllä ja työoloilla on merkitystä

Työstä eläkkeelle -kyselytutkimus tarjoaa laajasti tietoa väestön eläkkeelle siirtymisen näkemyksistä eläkepäätöksen taustalla. Tulokset eivät yllättäneet: työn ja työolojen lisäksi myös vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet ovat merkittäviä tekijöitä eläkkeelle siirtymisen takana.

Tuloksissa kiinnitin huomiota eroon vanhuuseläkeiän alarajalla tai sen tuntumassa eläkkeelle siirtyneiden ja pidempään työssä jatkaneiden kokemusten välillä. Pidempään työssä jatkaneet arvioivat lähes kaikkien kysymysten kohdalla työtään ja työolojaan myönteisemmin kuin vanhuuseläkkeen alaikärajan tuntumassa eläkkeelle siirtyneet.

Kyselytutkimuksesta on tulossa loppuvuonna eläkkeen ohella työskentelyä käsittelevä tutkimusraportti. Lisäksi ensi vuonna on odotettavissa tuloksia työolojen ja kannustimien vaikutuksista eläkkeelle siirtymiseen sekä eläkkeelle siirtymiseen liittyvästä elämänlaadun muutoksesta.

SANNA TENHUNEN

Arekin järjestelmiin tuntuvia uudistuksia

Työeläkeala uudistaa tietojärjestelmäpalvelujaan. Työeläkelaitosten yhteisesti hallinnoimia Arekin vakuuttamisen ja laskennan tietojärjestelmiä uudistetaan lähivuosina. Selvitystyö on käynnissä. Järjestelmiä uudistetaan 10 miljoonalla eurolla.

Meneillään olevien selvitysten tavoitteena on alentaa kustannuksia ja rakentaa ylläpidettävämmät tietojärjestelmät.

Työeläkealan yhteisten palvelujen ohjausryhmän (EPO) puheenjohtaja **Pertti Männistö**, Kevasta, pitää selvitystä erittäin merkittävänä.

– Uudistusta tehdään liiketoimintalähtöisesti, mutta sen keskeisinä ajureina ovat

nykyisten tietojärjestelmien korkeat kustannukset. Myös ylläpidon osalta on havaittu parannettavaa, Männistö toteaa.

Palvelut pyritään rakentamaan yksinkertaisemmiksi ja kokonaiskustannustehokkaiksi tinkimättä asiakkaiden oikeusturvasta. Kokonaiskustannustehokkuus tarkoittaa, että Arekin kustannusten lisäksi otetaan huomioon myös eläkelaitosten kustannukset.

TEKNINEN KÄYTTÖIKÄ Arekin vanhoissa tietojärjestelmissä on tulossa tiensä päähän. Lisäksi niissä on paljon osuuksia, joita ei enää tarvita.

Esimerkiksi 1990-luvulta alkaen räätälöity eläkkeiden laskentajärjestelmä Yhella perustuu vanhaan teknologiaan.

Sama koskee myös vakuuttamisen järjestelmiä. Näitä molempia uudistetaan ns. Vala-hankkeessa.

TOIMIVAN TYÖELÄKETURVAN PUOLESTA

ETK on rekistereiden syväosaaja

Hajautetun työeläkejärjestelmän toimeenpanossa Eläketurvakeskuksella (ETK) alan keskuselimenä on yhteisten palveluiden osalta merkittävä asiantuntijarooli.

Työeläkealan yhteisten palveluiden uudistamistöissä asiantuntijoilla on perustavanlaatuinen käsitys siitä, mitkä asiat on saatava toteutetuksi olemassa olevan lainsäädännön vaatimusten mukaisina. Sen lisäksi heillä on oltava hyvä ymmärrys, mihin yhteisesti tuotettavien teknologiapalveluiden pitää pystyä muuntautumaan kulloisessakin uudistuksessa.

Tällaista rekisteriosaamista on Eläketurvakeskuksella osastopäällikkö **Sari Alangon** johtaman rekisteripalveluiden asiantuntijatiimeissä. Myös linjajohtaja **Katri Raatikainen** korostaa toimivan työeläketurvan kokonaisuuden välttä-

mättömyyttä läpileikkaavana piirteenä koko työeläkealalla.

ETK ylläpitää ja kehittää työeläkealan yhteisiä rekistereitä ja tietojärjestelmäpalveluita yhdessä Arek Oy:n ja eläkevakuuttajien kanssa. Se vastaa rekisterien ylläpitoon liittyvästä palvelutoiminnasta sekä eläkevakuuttajien neuvonnasta ja ohjeistuksesta.

Viranomaisyhteistyössä ETK luovuttaa keskitetysti yhteisten rekisterien tietoja niille viranomaisille ja sosiaaliturvaa hoitaville tahoille, joilla on laissa säädetty oikeus näiden tietojen saamiseen.

Työllä ansaitun eläketurvan ideana on, että henkilön työuran aikana rekisteröityneet vakuutuskaudet ja ansaintajaksot otetaan eläkkeen määräytymisessä huomioon.

Työeläkealan rekisteritiedot kattavat useiden vuosikymmenten aikajänteen.

ELÄKETURVAKESKUS (ETK) on lakisäätöinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja.

Lause sisältää kahtalaisen ja lakiin perustuvan toiminnan luonteen. Lauseen ensimmäinen osa kertoo tutkimus- ja kehitystoiminnasta. Jälkimmäinen taas painottaa ETK:n roolia työeläkejärjestelmän toimeenpanossa.

Työeläke-lehden tämän vuoden juttusarjassa on esitelty ETK:n palveluita. Sarjan viimeisessä osassa joulukuun numerossa paneudumme lähemmin ulkomaantyön vakuuttamistilanteisiin ja vakuuttamisen valvontaan.

Pertti Männistön luotsaama EPO-ryhmä päättää Arekin yhteisten palvelujen tavoittelusta.

Digitalisaatio etenee ja tietojen tulee olla helposti asiakkaiden ulottuvilla.

– Kanavia ja sähköisiä palveluja on jo nyt paljon ja ihmiset ovat yhä halukkaampia käyttämään digitaalisia palveluja, Männistö sanoo.

Kun käynnissä olevat selvitykset etenevät, EPOssa on tarkoitus alkuvuoden aikana tehdä ensimmäisiä päätöksiä, miten ja millä aikataululla työeläkealan yhteisten osuuksien määrittely- ja toteutustyöt käynnistyvät.

Männistön mukaan uudistuksilla turvataan työeläkkeiden tehokas toimeenpano pitkälle tulevaisuuteen. Uudistusten alustava kustannusarvio on yli 10 miljoonaa euroa.

TEKNOLOGIAN reunaehdot huomioidaan selvitystyön rinnalla, ja niiden ratkaisujen osalta avainasemassa on työeläkealan teknologiaryhmä TTR. Sen kanssa EPO tekee tiivistä yhteistyötä, jotta teknologia tukee liiketoimintatarpeita. Arekin osalta investointipäätökset tehdään sen hallituksessa.

– Uudistaminen vaatii paljon asiantuntija- ja rahallista panostusta. Tämä loikka on kuitenkin pakko ottaa vanhentuneen teknologian vuoksi. Uskon, että löydämme selvityksissä yhteisen sävelen etenemisestä, Männistö sanoo.

– Jos tulee uusia lainsäädäntömuutoksia, niiden tekeminen nykyisiin järjestelmiin on riskialtista, hän jatkaa.

”Ihmiset ovat yhä halukkaampia käyttämään digitaalisia palveluja.”

Aikataulun osalta tavoitteena on, että tietojärjestelmät saadaan suurelta osin uudistettua vuoteen 2027 mennessä. Vielä on ratkaisematta, voidaanko vakuuttamisen ja eläkkeen laskennan uudistamisessa edetä rinnakkain.

AREKILLA on yhdeksän osakasta, jotka ovat myös sen asiakkaita. Arekin vuotuiset kokonaiskustannukset ovat noin 30 miljoonaa euroa. Yhtiön hallituksen puheenjohtajana toimii Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja **Mikko Kautto**.

Työeläkelainsäädäntö on aikain saatossa yhdenmukaistunut. Työstä kertyy nykyisin eläkettä samalla tavalla olivatpa tienestit yksityisaloilta tai julkiselta sektorilta. Viimeinen eläkelaitos, jossa työntekijä on vakuutettuna, hoitaa koko työuran osalta enakkoneuvonnan, antaa eläkepäätöksen ja maksaa eläkkeen.

Sillä ei ole väliä, millä toimialalla tai minä työnantajan palveluksessa työuransa on tehnyt. Tiedot ovat tallella yhteisissä järjestelmissä eikä vakuutettujen tai työnantajien tarvitse olla huolissaan järjestelmä-uudistuksista.

– Järjestelmä laskee vakuutetulle täsmälleen oikean eläkkeen, silloin kun hän haluaa laskelman karttuneesta eläkkeestään tai hänellä on oikeus eläkkeeseen. /

Matala syntyvyys vitsauksena

Lapsia
syntyi
alle
45 000

Väestönmuutokset 2000-luvulla

	2000	2010	2020	2022
Syntyneet	56 742	60 980	46 463	44 951
Kuolleet	49 339	50 887	55 488	63 219
Luonnollinen väestönlisäys	7 403	10 093	-9 025	-18 268
Maahanmuutto	16 895	25 636	32 898	49 998
Maastamuutto	14 311	11 905	15 084	15 635
Nettomaahanmuutto	2 584	13 731	17 814	34 363
Kokonaismuutos	9 813	23 849	8 501	15 729
Väkiluku	5 181 115	5 375 276	5 533 793	5 563 970

Ukrainalaiset kasvattaneet maahanmuuttoa

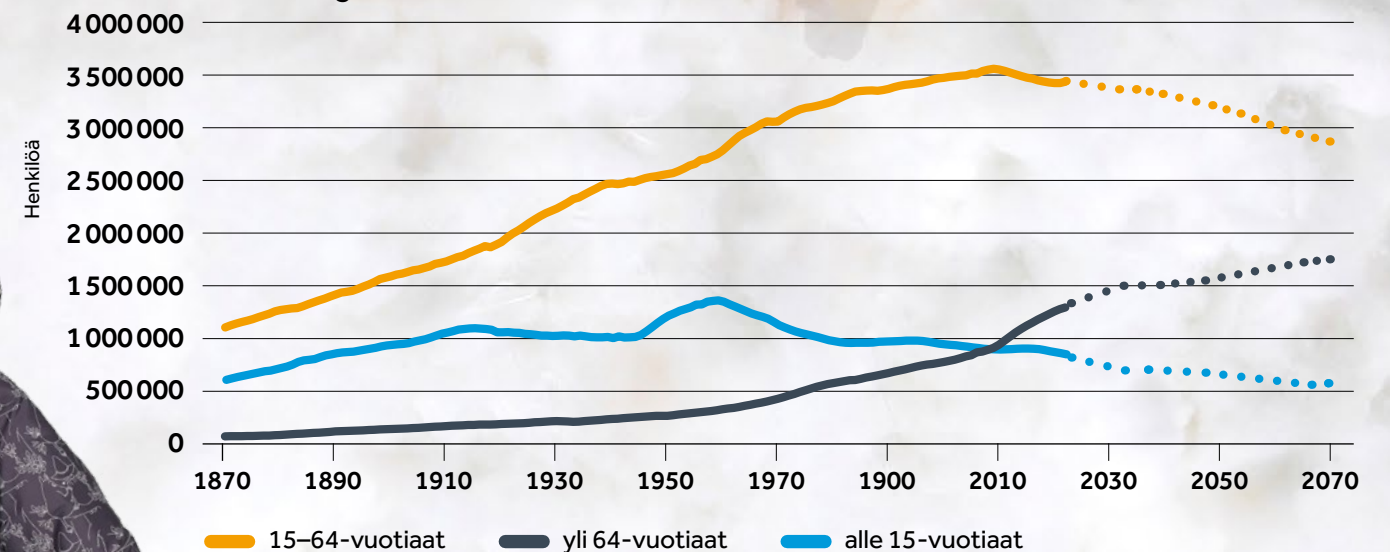
Kun tarkastelemme tätä vuotta, kesäkuuhun mennessä maahanmuuttajista 7 849 eli jopa 28 prosenttia oli Ukrainan kansalaisia.

Vuoden 2023 puolivuotistilastoista ilmenee, että maahanmuuttoja on kertynyt selvästi enemmän kuin edellisvuonna. Suurin syy maahanmuuttojen määrän kasvuun olivat maassa olevat ukrainalaiset, joille mahdollistui maaliskuusta alkaen kotikunnan hakeminen Suomesta.

Koiria rekisteröitiin enemmän

Suomen Kennelliiton mukaan perheisiin rekisteröitiin viime vuonna **48 600 koiraa**. Luku on selvästi enemmän kuin maassamme syntyneet, **44 951 lasta**.

Väestö ikäryhmittäin

Vapaaehtoisesti lapseton Riikka Jääskä:

En koskaan halunnut lasta

Riikka Jääskä on sanonut ei perinteiselle lapsiperhe-elämälle. Jääskän tavoin yhä useampi valitsee vapaaehtoisen lapsettomuuden.

Kääntyvän Suomen laskevat syntyvyysluvut vetävät päätöksentekijöiden otsat kurttuun. Lapsihaaveet eivät toteudu, ja väestötutkimusten mukaan yhä useampi ei edes halua lapsia.

Yksi vapaaehtoisesti lapseton on helsinkiläinen **Riikka Jääskä**.

Perhepolitiikkaa puolustavat keskustelevat, miten Suomesta tulisi rakentaa nykyistä lapsiystävällisempi maa. Riikka Jääskä kertoo, että ajatus vanhemmuudesta on ollut hänelle aina vieras.

”En vihaa lapsia. En vain halua omia.”

– Itselleni vapaaehtoinen lapsettomuus on identiteettikysymys. Tein siitä päätöksen kolmikymppisenä. En tosin ollut aiemminkaan halunnut lapsia.

Jääskän mukaan päätökseen vaikutti ennen muuta se, että hän ei ole koskaan tuntenut kiinnostusta äitiyteen tai lapsiperheen perustamiseen.

IT-alan asiantuntijana hänellä on kiinnostava työ ja elämää rikastuttavia harrastuksia. Tähän yhtälöön lapsiperheen elämä ei ole sopinut.

– Olen ollut aina kiinnostunut tekemään omia juttujani. Niistä en halua missään nimessä luopua tai antaa osaa ajas-

tani lapselle. Lapsi toisi elämään kaotettisuutta, kun itse pidän järjestyksestä ja ennakoitavuudesta.

Lapsuuskokemukset vaikuttivat

Jääskä arvelee, että aikuisiän valintoihin ovat vaikuttaneet lapsuuden kokemukset.

– Vanhempani erosivat, kun oli kolmevuotias. En ole koskaan pitänyt lapsi- tai ydinperhe-elämää hohdokkaana. Siitä ovat tulleet aina ensimmäisinä mieleen riitely ja huutelu.

Jääskä ajatteli myös vanhemmuuden tuomaa vastuuta. Hänestä yhdenlaista vastuunkantoa oli jättää hankkimatta lapsi, sillä hän ei katsonut olevansa kasvattajana riittävän hyvä.

– Jos olisin halunnut vanhemmaksi, olisin halunnut tehdä sen kunnolla. Mutta siihen minulla ei ollut kiinnostusta tai intohimoa.

Valinnan vapaaehtoisesta lapsettomuudesta sinetöi sterilisaatio, joka tehtiin Jääskälle 32-vuotiaana.

– Se on elämäni parhaimpia päätöksiä, joka oli yllättävänkin helppo tehdä. Päätös helpotti, sillä sen myötä sanouduin irti isosta määrästä lapsiin liittyvistä velvoitteista ja riskeistä.

Ymmärrystä ja ärsytystä

Jääskä on ollut pitkään aktiivinen vuonna 2012 perustetussa Vapaaehtoisesti Lapsettomat ry:ssä. Yhdistyksen tehtävänä

on edistää vapaaehtoisesti lapsettomien oikeuksia ja tuoda keskusteluun heidän näkökulmiaan.

– Kaikilta muiltakin vähemmistöryhmiltä tulisi aina kysyä, mitä he ajattelevat. Toivon, että pystymme vaikuttamaan ihmisten asenteisiin.

Jääskä kertoo saavansa eniten palautetta muilta vapaaehtoisesti lapsettomilta, jotka kokevat saavansa vertaistukea. Kielteistä palautetta tulee vähän.

– Ehkä se johtuu siitä, että pyrimme rakentamaan keskusteluun, emme vastakainasetteluun.

Jääskän mielestä tietoisuus vapaaehtoisesta lapsettomuudesta ja ymmärrys sitä kohtaan ovat viime vuosina ilahduttavasti parantuneet.

Esimerkiksi Väestöliitto kannattaa valinnan vapautta ja ihmisten oikeutta päättää lapsiluvustaan.

Jääskää kuitenkin edelleen ärsyttävät kommentit vapaaehtoisesti lapsettomien itsekkyydestä ja mukavuudenhalusta.

– On kummallista, että nimenomaan lapsettomilta kaivataan selitystä sille, miksi he eivät hanki lapsia. Yhtä oleellista olisi kysyä motiiveja myös niiltä, jotka ovat hankineet lapsen tai harkitsevat sitä.

Aika ajoin Jääskä törmää myös väitteisiin, joissa vapaaehtoisen lapsettomuuden ja lapsivihan välille vedetään yhtäläisyysmerkit.

– En vihaa lapsia. En vain halua omia. ▶

–Pyrimme rakentavaan keskusteluun, emme vastakkainasetteluun, Riikka Jääskä korostaa.

”Jos joku haluaa vanhemmaksi, häntä tulee kaikin keinoin tukea.”

Vapaaehtoisen lapsettomuuden yleistymisestä kertovat esimerkiksi Väestöliiton viime vuosina tehdyt perhebarometrit. Tutkijat eivät ole löytäneet ilmiölle selvää selitystä.

Jääskän mielestä vapaaehtoisen lapsettomuuden yleistymiseen saattaa vaikuttaa yhteiskunnan perinteisten normien purkautuminen.

– Yhä useampi uskaltaa elää omanlaista elämää. Vapaaehtoisesti lapsettomia ei enää pidetä kummajaisina. Valinta on yhä useamman mielestä luonnollinen asia. Sekin voi vaikuttaa, että parisuhteet eivät ole enää niin pitkiä ja kestäviä.

Jääskää harmittaa, että vapaaehtoisesti lapsettomat ja tahattomasti esimerkiksi fysiologisen syyn vuoksi lapsettomat niputetaan usein samaan ryhmään.

– Vapaaehtoisesti lapsettomalle ihmiselle tämä on identiteettikysymys ja tietoinen valinta.

Jääskän omaa päätöstä ei ole hänen lähipiirissään kyseenalaistettu. Hän on kuitenkin kuullut toisenlaisiakin tarinoita.

– Välillä kuulee edelleen vähättelyä tai muuta negatiivista kommentointia. Onneksi vähemmän kuulee siitä, että lasten tekemiseen olisi jopa painostettu.

Jääskän mukaan pääkaupunkiseudulla näissä asioissa ollaan varsin liberaaleja,

mutta esimerkiksi pienemmillä paikkakunnilla suhtautuminen voi olla toinen.

– Olen esimerkiksi kuullut lääkärin tyllystä kohtelusta ja jopa painostuksesta, kun lapseton nainen on mennyt hakemaan hänelle lain mukaan oikeutettua sterilisaatiota.

Tasavertaista kohtelua kaikille

Jääskän mielestä kaikkia tulee kohdella yhteiskunnassa tasavertaisesti, oli sitten tavoitteena saada nolla tai viisi lasta.

– Lapsiystävällinen politiikka on ok. Siitä hyöttyy koko yhteiskunta, kun päivähoido ja muut palvelut toimivat hyvin. Lapsiystävällistä politiikkaa ei saa kuitenkaan tehdä muiden ihmisryhmien kustannuksella.

Jääskän mielestä julkisen vallan tehtävänä on auttaa jokaista kansalaista valitsemallaan elämänpolulla.

– Jos joku haluaa vanhemmaksi, niin häntä tulee kaikin keinoin tukea. Esimerkiksi hedelmällisyyshoitojen tulisi olla nykyistä helpommin saatavilla niille, jotka niitä haluavat.

– Toisaalta sterilisaation ikäraja tulisi laskea. Näin mielenrauhan saisivat myös ne, jotka eivät missään nimessä halua lapsia.

Nykyisen lain mukaan sterilisaatio voidaan tehdä henkilön omasta pyynnöstä,

jos hän on täyttänyt 30 vuotta, synnyttänyt kolme lasta tai hänellä on yksin tai puolison kanssa yhteensä kolme alaikäistä lasta.

Väestökehitykseen pakko sopeutua

Joskus Jääskältä on kysytty, kuka lapsettomasta pitää huolta vanhana. Se on hänestä tyhmä kysymys.

– Eihän lapsia hankkinutkaan voi tietää tätä varmaksi. Ei lapsilla ole mitään velvollisuutta huolehtia iäkkäistä vanhemmistaan.

Omien eläkepäiviensä toimeentulosta Jääskä ei ole huolissaan. Työstä kertyvän eläkkeen ohella hän kartuttaa omia säästöjään.

– Lisäksi luotan teknologian ja lääketieteen kehitykseen. Se auttaa ratkomaan vanhustenhoitoon liittyviä haasteita, kun olen itse aikanaan hoivan tarpeessa.

Jääskä ei ole myöskään huolissaan Suomen väestöennusteista, joiden mukaan syntyneiden ja kuolleiden määrän erotus pysyy tulevana vuosikymmeninäkin negatiivisena.

– Tämä on väistämätön kehitys, johon on vain sopeuduttava. Talouden tai eläkejärjestelmän kestävydestä on hyvä puhua. Vieläkin tärkeämpää on kuitenkin keskittyä hakemaan ratkaisuja ilmastonmuutokseen, joka uhkaa isoa osaa maapallosta. /

Eija Koivuranta, Väestöliiton toimitusjohtaja.

Jari Tuononen, kunnanjohtaja Kontiolahdelta.

Timo Aro, väestötieteilijä ja Turun kaupungin tutkimusjohtaja.

Suomi ja syntyvyyskin halutaan nousuun

Ystäväsä lapsien

Suomi-neito ei voi synnyttää, mutta valtio ja kunnat voivat tehdä osuutensa lisäämällä perheystävällisiä päätöksiä. Myös työpaikoilla tarvitaan asenteiden ja käytäntöjen muutosta. Mitä tämä tarkoittaa asiantuntijoiden mielestä käytännössä?

Petteri Orpon hallitus lupaa laatia väestöpoliittisen selonteon, jossa tarkastellaan lapsiperheiden hyvinvointia, toimeentuloa, työn ja perheen yhdistämistä sekä tahattomasti lapsettomien tilannetta.

Väestöliiton toimitusjohtaja **Eija Koivuranta** kiirehtii poliittisia päätöksiä, joilla syntyvyyttä ja lapsiperheiden asemaa parannetaan.

Katse tulisi kuitenkin olla nykyistä hallituskautta pidemmällä.

– Lyhyessä ajassa ei saada tuloksia aikaan, vaan väestöpolitiikkaa tulee tehdä pitkällä tähtäimellä. Nyt tulisi investoida rohkeasti, jotta tulevaisuudessa asiat olisivat paremmin.

Koivurannan mielestä Suomen tulee lähteä toteuttamaan entistä voimakkaammin toivotun lapsiluvun politiikkaa eli sitä, että ihmiset rohkenevat toteuttaa lapsitoiveensa.

– Nyt moni toivottu lapsi jää syntymättä eri syistä.

Oleellisia asioita ovat Koivurannan mielestä yhteiskunnan perhemyönteinen ilmapääpiiri ja arvopohja.

– Yhteiskunnassa tulisi antaa tilaa erilaisille elämänmuodoille ja tukea jokaisen omaa lapsilukutoivetta, myös nollaa lasta toivovia.

Vanhemmuudella vaikutuksia eläketurvaan

Suomessa on tehty pitkään politiikkaa, jossa työuria pyritään pidentämään työuran ►

Millä päätöksillä maasta tehdään lapsiystävällisempi?

"Kuntien kannattaa omaksua toisiltaan hyviä käytäntöjä, joiden avulla lasten etu huomioidaan kunnan päätöksenteossa ja esimerkiksi parannetaan harrastusmahdollisuuksia. Tässä voi hyödyntää Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia."

TIMO ARO
TURUN KAUPUNKI

"Kun syntyvyyteen halutaan vaikuttaa ja lapsiperheitä tukea, se edellyttää koko yhteiskuntamme lapsi- ja perheystävällisyyttä. Tässä tarvitaan tietoa, tukea ja tilaa eri politiikkasektoreilla koulutuksesta työelämään ja sosiaaliturvaan."

EIJA KOIVURANTA
VÄESTÖLIITTO

"Kasvukuntien erityistarpeet tulisi huomioida valtionosuusjärjestelmässä. Sote-uudistuksen myötä ikääntyvän väestön sosiaali- ja terveystoimen siirtyvät valtion vastuulle, mutta väestörakenteeltaan nuorten kuntien taloutta painavat muita korkeammat investoinnit kouluihin ja päiväkoteihin."

JARI TUONONEN
KONTIOLAHDEN KUNTA

alusta, keskeltä ja lopusta. Huoltosuhteen ja eläkekertymien parantaminen on Koivurannan mielestä hyvä asia. Samalla voi kuitenkin kysyä, onko työurien pidentämisen keskitytty liikaakin perhemyönteisten päätösten kustannuksella.

– Radikaalejakin uusia vaihtoehtoja syntyvyyden nostamiseksi olisi syytä selvittää. Sellainen voisi olla esimerkiksi malli, jossa syntynyt lapsi huomioitaisiin jollakin tavalla tulevassa eläkkeessä.

Nykyisessä työeläkejärjestelmässä vanhemmuuteen on pieni kannustin, jossa vanhempainpäivärahan laskennassa eläkkeen perusteena olevaa vuosituloa korotetaan 21 prosenttia. Eläkettä kertyy myös alle kolmevuotiaan lapsen kodinhoidon ajalta.

Koivuranta huomauttaa, että vanhemmuudella on todistetusti selvä vaikutus etenkin naisten työuriin ja palkkatasoon.

– Lasten saannin myötä ansiotulojen kehitys heikkenee. Silloin myös tuleva eläke jää pienemmäksi.

Työpaikoille lisää perheystävällisyyttä

Koivuranta toivoo muutoksia myös työpaikoille, joissa erilaiset elämäntilanteet tulisi ottaa huomioon osana työntekoa. Työn ja

perheen yhteensovittamista helpottavat esimerkiksi liukuva työaika, mahdollisuus vaikuttaa loman ajankohtaan tai mahdollisuus etätööhön.

– Perheystävällisessä työpaikassa löytyy joustavuutta. Se tarkoittaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja yhteisiä pelisääntöjä joustojen mahdollisuuksista.

Koivuranta huomauttaa, että myös työnantaja hyötyy, kun lisääntyvä työhyvinvointi vähentää sairauspoissaoloja ja parantaa työn tuottavuutta. Samalla rakennetaan myönteistä työnantajakuvaa.

Kontiolahti houkuttelee lapsiperheitä

Kunnissa tehdään iso osa lapsia ja perheitä koskevista päätöksistä. Pohjois-Karjalassa sijaitsevalla Kontiolahdella on tehty jo pitkään määrätietoista työtä lapsiperheiden houuttelemiseksi.

Tulokset näkyvät, sillä sekä syntyneiden lapsien että kuntaan muuttaneiden määrä on ollut vuosia selvästi korkeampi kuin Itä-Suomessa keskimäärin.

– Kasvu on ollut jo pitkään Kontiolahden strateginen valinta, joka vaikuttaa kunnan tarjoamiin palveluihin. Meillä on esimerkiksi ainutlaatuisen kattava kyläkoulu- ja päi-

väkotiverkosto, kunnanjohtaja **Jari Tuononen** kertoo.

Runsaan 15 000 asukkaan Kontiolahdella on kymmenen alakoulua ja kaksi yläkoulua, kun monessa väestökadosta kärsivässä kunnassa kyläkoulut on lakkautettu ja opetus on keskitetty keskustataajamaan.

Elävät kylät houkuttelevat muuttamaan

Tuonosen mukaan Kontiolahti on myös määrätietoisesti rakentanut myönteistä imagoaan, jossa painotetaan esimerkiksi monipuolisia liikuntamahdollisuuksia.

– Haasteena tuki aina on, että kunnan pitää olla mainospuheidensa arvoinen.

Myös kunnan kaavoituksella ja maankäyttöä koskevilla päätöksillä on Tuonosen mielestä merkitystä.

– Periaatteemme on tarjota asumiseen monipuoliset mahdollisuudet. Taloja rakennetaan paljon myös haja-asutusalueelle.

Maaseudun pitäminen asuttuna on Tuonosen mielestä tärkeä vetovoimatekijä. Kylien elinvoimaa vahvistaa vapaaehtoistoiminta. Kyläyhdistykset ja urheiluseurat tarjoavat kontiolahtelaisille monenlaisia toimintaa ja harrastusmahdollisuuksia.

Muuttovoitto saa aikaan positiivisen kierteen

Kontiolahden väkiluku kasvoi viime vuonna 122 henkilöllä. Perheystävällisen kuntapolitiikan ohella myönteiseen väestökehitykseen vaikuttaa kunnan sijainti maakuntakeskus Joensuun naapurissa.

– Vastaavia muuttovoittoisia kuntia löytyy muidenkin kasvukeskusten kehyskunnista, väestö- ja aluetutkijana tunnettu **Timo Aro** sanoo. Hän on Turun kaupungin tutkimusjohtaja.

Esimerkkeinä tällaisista kunnista hän mainitsee Siilinjärven Kuopion, Eurajoen Porin ja Kempeleen Oulun naapurissa. Myös suurin osa Uudenmaan kunnista on ollut muuttovoittoisia.

Väestömääräänsä kasvattavia kuntia yhdistää Aron mukaan positiivinen kierre.

– Tällaiset kunnat voivat luottaa siihen, että uusia lapsiperheitä muuttaa sinne. Se rohkaisee tekemään lapsiystävällisiä päätöksiä ja kiinnittämään huomiota perheiden palveluihin ja viihtyvyyteen. Tämä lisää entisestään kunnan houkuttelevuutta lapsiperheiden silmissä. ✓

LUONNOLLISTA VÄESTÖNLISÄYSTÄ VAIN 33 KUNNASSA

Väestö kasvoi viime vuonna 75 kunnassa ja supistui 234 kunnassa. Väestönlisäys perustuu ennen muuta muuttoliikkeeseen, sillä luonnolliseen väestönlisäykseen ylsi vain 33 kuntaa. Lopuissa kunnissa kuolleita oli enemmän kuin syntyneitä.

Turun kaupungin tutkimusjohtajana nykyisin työskentelevä väestötieteilijä **Timo Aro** on pyrkinyt nostamaan jo pitkään hälyttäviä tilastotietoja väestökehityksestä julkiseen keskusteluun.

– On pakko kysyä, onko vieläkään ymmärretty, kuinka suuresta muutoksesta on kyse, hän kysyy.

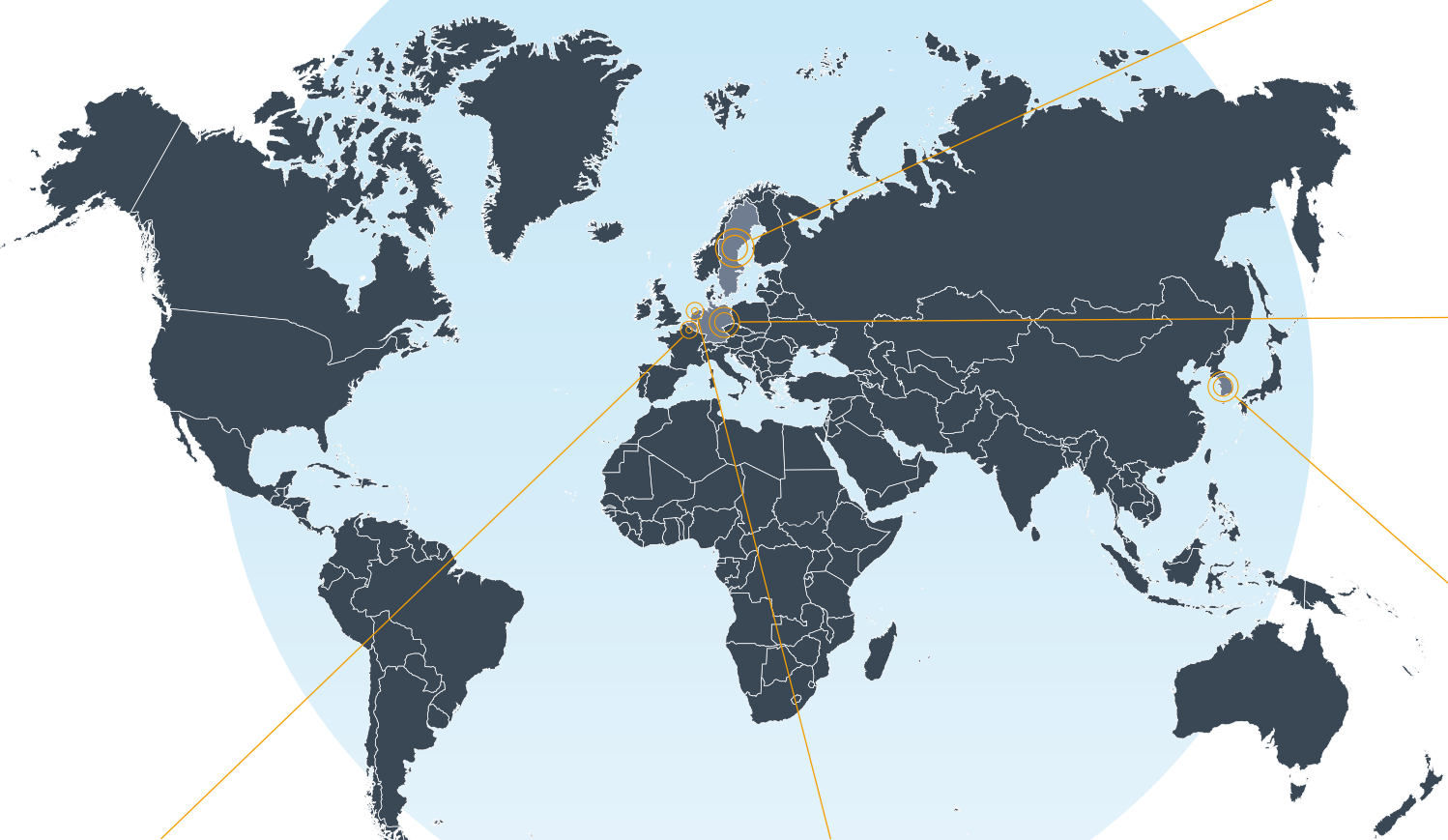
Tilastokeskuksen tietojen mukaan sama kehityssuunta on jatkunut myös kuluvana vuonna. Ennakkotietojen mukaan tammi–kesäkuussa syntyi 21 180 lasta, mikä on 1 082 lasta vähemmän kuin alkuvuonna 2022.

Elävänä syntyneiden lukumäärä tammi–kesäkuussa oli vuodesta 1900 alkavan mittaushistorian pienin.

MATTI REMES

Saksa vahvistaa eläketurvaa velkavivulla, Alankomaat hylkää etuusperusteisuuden

Ulkomaanpalstalla kerromme ajankohtaisia eläkeuutisia muista maista. Tällä kertaa paneudumme tarkemmin Iso-Britannian eläkejärjestelmään.

BELGIA EU-komissio painosti eläkeuudistukseen

Heinäkuussa Belgian hallitus sopi menoja pienentävästä eläkeuudistuksesta. Eläköitymistä lykkääville ikääntyville työntekijöille tulee bonus, joka maksetaan verovapaana kertasuorituksena tai jatkuvana eläkkeenä. Lisäksi suurten eläkkeiden verotusta kiristetään ja virkamiesten eläkejärjestelmän kustannuksia hillitään.

Aiemmasta eläkeuudistuksesta oli sovittu jo vuonna 2022. Tuo uudistus kasvatti veronmaksajien eläkemaksuja noin 0,3 prosenttia.

EU-komissio vaati, että maan tulee tehdä menoja pienentävä eläkeuudistus. Ilman uudistusta komissio ei vapauttaisi koronapandemian jälleerakennusrahosta osoitettuja varoja Belgialle.

Lähde: IPE 12.7.2023.

ALANKOMAAT Massiivinen eläkeremontti

Alankomaissa on käynnissä rakenneuudistus, joka muuttaa täysin rahastoidun työeläkejärjestelmän etuusperusteisesta maksuperusteiseksi. Sosiaaliministeriö on pidentänyt alun perin uudistukselle asetettua määräaikaan vuodesta 2027 vuoteen 2028.

Sosiaaliministeriö on käynnistänyt PR-kampanjan uudesta maksuperusteisesta eläkejärjestelmästä. Suurista eläkerahastoista julkisen sektorin ABP, terveydenhoidon PFZW sekä metalli- ja teknisen alan PME ovat ojentaneet ministeriölle auttavan käntensä.

Ministeriön viestinnästä **Dennis van Steijn** totesi medialle suunnatussa webinaarissa, että "on vain yksi viesti ja se on, että eläkejärjestelmämme muuttuu niin, että eläkkeet pysyvät hyvinä kaikille". Tämä viesti leviää syksyn aikana TV- ja radiomainoksissa sekä sosiaalisessa mediassa.

Lähde: IPE 23.5. ja 16.8.2023

RUOTSI Parlamentaarinen eläkeryhmä laajenemassa

Ruotsin hallitus on kutsunut kaikki eduskuntapuolueet mukaan eläkeryhmän työhön. Kyseessä on parlamentaarinen työryhmä, jonka tehtävä on ylläpitää ja kehittää eläketurvaa. Ryhmä perustettiin vuoden 1994 eläkeuudistuksen yhteydessä. Perustajina ja jäseninä olivat uudistuksen takana olleet puolueet.

Sosiaaliturvaministeri **Anna Tenjen** mukaan ryhmän työ ei ole enää toiminut tyydyttävästi. Eläkeasiat ovat olleet vaalikeskusteluissa taistelukenttänä. Siksi tarvitaan uutta lähestymistapaa, joten vasemmistopuolue, ruotsidemokraatit ja vihreät on kutsuttu työhön mukaan.

Vielä ei ole varmaa, miten puolueet reagoivat kutsuun.

Lähde: SVT 30.8.2023 ja DI 30.8.2023.

SAKSA Hallitus vahvistaa eläkkeiden rahoitusta velkavivulla

Saksan liittokansleri **Olaf Scholz**in johtama ns. liikennevalohallitus suunnittelee eläkkeiden rahoitukseen suuria muutoksia.

Tuoreen suunnitelman mukaan liittovaltio ottaisi uutta velkaa vuosittain 12 miljardia euroa ensi vuodesta lähtien ja sijoittaisi ne ns. sukupolvirahaston kautta pääomamarkkinoille.

2030-luvun puolivälin jälkeen rahaston olisi tarkoitus saavuttaa 200 miljardin euron raja. Osittaiseen rahastointiin siirtymisellä tavoitellaan väestön vanhenemisen takia ennustettujen maksukorotusten hillitsemistä.

Lähde: BMF 13.1.2023 ja Focus 10.8.2023

ETELÄ-KOREA Komitea ehdottaa eläkemaksun ja eläkeiän nostamista

OECD-maiden nopeimmin ikääntyvä väestö on asettanut Etelä-Korean eläkepoliittiset päättäjät kiperän paikan eteen.

Kansallisen eläkelaitoksen (NPS) yhteydessä toimiva neuvoa-antava komitea esitti syyskuussa mietintönsä, jonka tavoitteena on estää valtion eläkerahaston tyhjeneminen vuoteen 2055 mennessä.

Komitea esittää eläkemaksua nostettavaksi asteittain 9 prosentista vähintään 15 prosenttiin ja eläkeikää nykyisestä 63–65 ikävuodesta 68 vuoteen.

Esitys on kohdannut kritiikkiä, sillä eläkkeiden tasoon ei ole luvassa parannuksia. Ammattiliitot vaativatkin eroamisians nostamista nykyisestä 60 vuodesta, joka samalla mahdollistaisi eläkekarttuman parantamisen.

Lähde: CNA 29.8.2023 ja Korea Times 1.9.2023.

Aiheesta laajemmin etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

ISO-BRITANNIA

Väkiluku: 68 miljoonaa

Vastasyntyneen elinajanodote: 80,29

Eläkeikä: 66 vuotta

Keskimääräinen vanhuuseläke: 950 €/kk

ELÄKETURVAA MONESTA LÄHTEESTÄ

Ison-Britannian eläketurvan perustan muodostavat kansallisvakuutusjärjestelmän (National Insurance Scheme) eläke-etuudet. Kansallisvakuutusta voi luonnehtia eräänlaiseksi välimalliksi asumisperusteisen kansaneläkkeen ja ansioperusteisen työeläkkeen väliltä. Eläke karttuu vakuutuskausista, joita kertyy työskentelystä sekä joistain sosiaali-etuuksista. Eläke ei siis muodostu asumisen perusteella mutta ei myöskään suoraan ansioista.

Vanhuuseläke muodostuu vuoden 2016 uudistuksen jälkeen pelkästään uudesta vanhuuseläkkeestä (New State Pension), jonka täysi määrä on Britannian tapaan neljän viikon välein maksettuna noin 950 euroa. Täyteen määrään vaaditaan 35 vakuutuskausivuotta. Eläke ei ole kansaneläkkeen tavoin tuloharkintainen, vaan se maksetaan kaikille vakuutus- ja ikäehdot täyttävälle tuloista riippumatta.

Eläkeikä on Britanniassa tällä hetkellä 66 vuotta, mutta se nousee 67 vuoteen viiden vuoden sisällä ja parlamentin päätöksen myötä mahdollisesti edelleen 68 vuoteen 2040-luvun puolivälissä. Vaikka eläkeiän odotetaan siten nousevan tulevaisuudessa, sen muutoksia ei ole Britanniassa sidottu yhtä tiukasti eliniän kehitykseen kuin monessa muussa maassa.

Lakisääteistä eläketurvaa täydentävät työnantajakohtaiset lisäeläkejärjestelyt (workplace pensions).

Lisäeläkejärjestelyjen erikoisuus on mahdollisuus nostaa kertyneet eläkesäästöt kerralla pois, aikaisintaan jo 55-vuotiaana. Tämä pension freedom -nimellä tunnetun oikeuden käyttö onkin ollut suosittua. Noin 50 prosenttia eläkesäästäjistä nostaa potin yhdellä kertaa.

Työnteko eläkkeellä kasvattaa suosiotaan

Mahdollisuutta työskentelyyn eläkkeen rinnalla harkitsee moni. Työntekijäpulasta kärsivässä terveydenhuollossa ja opetuslalla vanhuuseläkkeellä työskentelevien osuus on suurin.

Työssä käyvien eläkeikäisten määrä on kasvanut viime vuosina niin, että vuonna 2021 varsinaisella vanhuuseläkkeellä olevista 63–67-vuotiaista 12 prosenttia työskenteli eläkkeellä.

Töissä jatkamiseen alinta eläkeikää pidempään houkutellaan lykkäyskorotuksella ja paremmalla eläkkeellä.

Niiden, jotka tekevät töitä työeläkkeen rinnalla, ensisijainen houkutin ei ehkä kuitenkaan ole pelkästään raha. Työssä käyvien eläkeläisten eläkkeet ovat nimittäin muita saman ikäluokan eläkkeitä suurempia. Tosin esimerkiksi Varman selvityksen mukaan erityisesti naisilla eläkkeellä työskentelyn merkittävin syy on palkan vaikutus toimeentuloon.

Taloudellisten kannustimien rinnalla erittäin merkittävä tekijä työntöön jatkami-

seen on työn merkitys ja se, että pitää työstään eikä se ole liian raskasta tai kiireistä. Myös työn tarjoamat sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä.

Sote-aloilla ja opetuksessa yleisintä

Eläkeläisten työssäkäynti on julkisella sektorilla ja naisten keskuudessa yleisempää kuin yrityksissä ja miesten keskuudessa. Kevassa ollaan tyytyväisiä siihen, että työntekijäpulasta kärsivässä terveydenhuollossa ja opetuslalla vanhuuseläkkeellä työskentelevien osuus on ammattiryhmistä suurin, noin neljännes.

Tilastoanalytiikko **Janne Salonen** kertoo, että Kevan tekemän tutkimuksen mukaan töissä jatketaan vanhuuseläkkeen rinnalla keskimäärin reilu puoli vuotta.

Mahdollisuutta työskentelyyn eläkkeen rinnalla harkitsee moni.

– Kiinnostus on selvästi lisääntynyt myös yksityisellä puolella, vahvistaa palvelupäällikkö **Minna Kaartinen** Varmasta. Kaartisen mukaan moni sellainenkin olisi halukas jatkamaan töissä eläkkeen rinnalla, jolla ei ole siihen mahdollisuutta.

– Useimmille on tuttua, että vanhuuseläkkeellä saa tienata vapaasti ilman, että ansiot vaikuttavat jo maksussa olevaan eläkkeeseen. Yleinen kysymys on, voiko jatkaa saman tien töissä samalla työnantajalla. Tässä tilanteessa on hyvä tietää, että jos jatkaa välittömästi eläkkeen alkamisen jälkeen samassa työpaikassa, työsuhteen ehtoissa täytyy tapahtua jokin olennainen muutos. Siihen riittää esimerkiksi siirtymisen osa-aikatyöhön. Uusi työ sopimus on kuitenkin aina tehtävä, Kaartinen kertoo.

Samoissa hommissa jatketaan

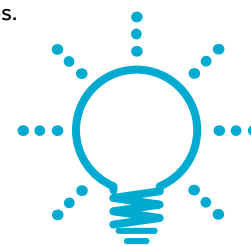
Varman eläkkeellä työskenteleville tekemän kyselyn mukaan 44 prosenttia jatkoi vanhan työnantajan palveluksessa entisissä tehtävissä. Noin 27 prosenttia oli siirtynyt uuden työnantajan palvelukseen ja noin neljä prosenttia yrittäjäksi. Yrittäjiksi siirtävillä on tyypillisesti aiempaa kokemusta yrittäjyydestä.

Niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla vanhuuseläkkeen rinnalla tehty työ on tyypillisesti epäsäännöllistä ja osa-aikaista. Työstä saatu kuukausiansio on keskimäärin 80 prosenttia vanhuuseläkkeestä. /

Jos jatkaa välittömästi eläkkeen alkamisen jälkeen samassa työpaikassa, työsuhteen ehtoissa täytyy tapahtua jokin olennainen muutos. Siihen riittää esimerkiksi siirtymisen osa-aikatyöhön. Uusi työ sopimus on kuitenkin aina tehtävä.

1 Uusi työ sopimus tarvitaan

Jos töitä jatkaa vanhuuseläkkeellä, työsuhte on päätettävä ennen kuin kertynyt työeläke voidaan myöntää ja maksaa. Jos haluaa jatkaa eläkkeellä samassa työpaikassa, josta jää eläkkeelle, on tehtävä uusi työ sopimus ja esimerkiksi työajassa tai työtehtävissä täytyy tapahtua selkeä muutos.

2 Kaksi verokorttia

Vanhuuseläkkeellä saa työskennellä niin paljon kuin haluaa ja jaksaa ilman, että ansiot vaikuttavat jo tienattuun ja maksussa olevaan eläkkeeseen. Joihinkin muihin etuuksiin, kuten asumistukeen, se voi vaikuttaa.

Eläkettä ja työntekoa varten tarvitaan kuitenkin erilliset verokortit, sillä eläkettä verotetaan eri tavalla kuin palkkaa. Eläkkeelle jäädessä jokaisen on hankittava verottajalta eläkettä varten verokortti, jonka Verohallinto toimittaa yleensä suoraan eläkeyhtiöön. Työskentelyä varten on pyydettävä erillinen verokortti, joka toimitetaan työnantajalle.

”Voiko jatkaa saman tien töissä samalla työnantajalla?”

3 Myös eläkkeellä tehty työ kartuttaa eläkettä

Eläkettä kertyy myös eläkkeellä solmitusta uudesta työsuhteesta ylipäähän eläkeikään asti. Sen jälkeen eläkettä ei enää kerry. Vastaavasti ylimmän eläkeiän jälkeen palkasta ei enää pidetä työeläkemaksua.

Jos ryhtyy vanhuuseläkkeellä yrittäjäksi, voi halutessaan ottaa vapaaehtoisen YEL-vakuutuksen. Tällöin myös yrittäjätoiminnasta kertyy eläkettä korkeintaan ylipäähän eläkeikään saakka. Pakollista YEL-vakuuttaminen ei kuitenkaan vanhuuseläkkeen rinnalla enää ole.

Kun saavuttaa oman ylimmän eläkeikänsä, eläkkeellä tehdystä työstä ansaittua eläkettä pitää muistaa erikseen hakea.

4 Työskentely osittaisella eläkkeellä

Osittainen varhennettu vanhuuseläke (ove) tarjoaa mahdollisuuden yhdistää työnteko ja osittainen eläke jo ennen alinta eläkeikää. Oven alin aloitusikä on tällä hetkellä 61 vuotta.

Kertyneestä eläkkeestä voi ottaa maksuun 25 tai 50 prosenttia ja samalla voi jatkaa työntekoa tai lopettaa työntöön kokonaan tai siirtyä tekemään töitä osa-aikaisesti, jos se työnantajalle sopii. Osittaisen vanhuuseläkkeen nostamisesta ei tarvitse raportoida työnantajalle.

Ovea voi ottaa alaikärajan täyttymisen jälkeen myös työttömänä. Ove pienentää vanhuuseläkettä pysyvästi.

KIRJAT

Kaisa Ala-Laurila

Ikä: 51-vuotias

Koulutus: FM, EMBA

Työ: eläkeyhtiö Ilmarisen viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja

Lähellä sydäntä: ihmiset

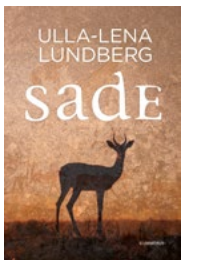
Lukee seuraavaksi: Tuomas Kyrö: *Aleksi Suomesta.*

Sateen armoilla

Sade on hurmaava kirja. Yli 25 vuotta sitten kirjoitettu kirja tuntuu edelleen hyvin ajankohtaiselta: kamppailu luonnonvoimien kanssa, ihmisen planeettamme ekosysteemille aiheuttama tuho, kulttuurien ja uskomusten yhteenlörmäys sekä ulkopuolisuuden kokemus.

Kirja liikkuu eri tasoilla sekä ajassa että näkyvän ja näkymättömän maailman välillä piirtäen elävän ja kauniin kuvan esihistoriallisen ajan elämästä sateentekijän ja kalliomaalarin silmin.

Ulla-Leena Lundberg: *Sade, Gummerus 1997*

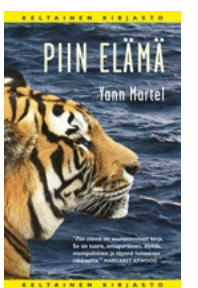

Viidakko merellä

Luin *Piin elämän* sen ilmestymisen aikoihin ja katsoin tarinan elokuvanakin. Tänä kesänä kuuntelin kirjan uudestaan **Jukka Pitkäsen** lukemana ja se lumosi minut jälleen.

Intialaispoika ajelti halki Tyynenmeren pelastusveneessä valtava bengalintiikeri matkaseuranaan. Ihmeellisen ja absurdiikin tarina tempaa mukaansa ja aiheuttaa huomattavasti ihokarvojen kananlihalle nousua ja pientä silmien kostumista voimakkaampia reaktioita.

Yann Martel: *Piin elämä, Tammi 2003*

Ei ihan standardinörtti

Ata Tommiskaa on aina kiinnostanut historia. Oma tietokone museo kiteyttää alan kehityksen ja tuo iloa elämään. Yli tuhannen koneen kokoelma tuo perspektiiviä ict-maailmaan.

Ari, "Ata" Tommiska ei häpeä tunnustaa olevansa nörtti. Jotain sellaista voikin päätellä miehen harrastuksesta: Tommiskan 1 100 tieto- ja pelikoneita ja noin 9 000 tietokonepeliä on tiettävästi alan laajin kokoelma Suomessa. Tuotemerkeittään järjestetyt laitteet täyttävät kaksikerroksisen tilan kodin yhteydessä lattiasta kattoon.

– Parasta on löytämisen ilo, ja vähintään yhtä hieno tunne syntyy siitä, kun uuden hankinnan saa toimimaan, Tommiska kertoo. Lähes kaikki kokoelman laitteet, vanhimmat 1970-luvulta, ovat toimintakuntoisia.

Keräilijä innostuu erityisesti nuoruutensa laitteista. Niiden metsästyksessä harrastus saikin alkunsa.

– Vanhoilla koneilla pelaaminen yhdistyy nuoruuteen ja omaan elämään. Siinä pääsee takaisin – tai ainakin lähelle – nuoruuden intoa ja saa samalla perspektiiviä maailmanmenoon. Uudemmat 2000-luvun PC:t eivät oikein kolahda.

Pelattua tulee nykyään parisen tuntia viikossa.

Kahden viikon välein Tommiska kiertää hyllyt pölyhuiskan kanssa.

Ja ei, nuoren Arin ensimmäinen tietokone ei ollut Commodore 64. Sitä hän toivoi, mutta lahjapaketesta paljastui kilpailija Spectravideo 328. Pelejä senkin Basic-käyttöjärjestelmällä pystyi ohjelmoimaan.

Itseoppineena it-infrasta vastaavaksi

Äkkirakastuminen tietokoneisiin 14-vuotiaana johdatti alan töihin jo nuorena, kun isän suunnittelema kauppiasharjoittelu vaihtui koulukaverin äidin ehdotuksesta kesätyöksi Eläkesysteemi Oy:ssä. Siellä ensimmäisiin työtehtäviin kuuluivat lähetin työt ja tulostuspalvelu, mistä toimenkuva kasvoi täysipäiväiseksi mikrotukihenkilöksi.

Ajankuvaan kuului, että PC-puolen mikrotukihenkilöt olivat itse oppineita.

Tommiska arvioi olleensa tuolloin myös Kanta-Uudenmaan Säästöpankin Klaukkalan konttorin ensimmäinen sähköisiä pankkipalveluita käyttänyt henkilöasiakas. Sen onnistuminen vaati tosin vierailua pankkitiskin toisella puolen ja pankkivirkailijan opastamista kädestä pitäen.

1990-luvun alkupuolella Ari Tommiska siirtyi it-asiantuntijaksi Eläke-Varmaan ja sieltä vuosikymmenen loppupuolella Eläke-Fennian it-ympäristöä perustamaan. Sitä seurasi Eläke-Fennian ja LähiTapiola Eläkeyhtiön fuusion myötä syntyneen Elon it-ympäristön perustaminen. Nykyinen pesti on Senior Development Manager Elon tietohallintoyksikössä.

Enemmän tunnetta kuin euroja

Tietotekniikan historian tuntemuksesta on it-ympäristön suunnittelussa ja hankinnoissa hyötyä varsinkin toimialalla, jonka automaattisen tietojenkäsittelyn historia on jopa maailmanmittakaavassa huikea ja samalla monipolvinen. Standardinörtistä poiketen Tommiskaa kiinnostaa myös talous ja neuvottelut järjestelmätoimittajien kanssa.

– Kiinnostus talouteen ja yrittäjyyteen tulee vahvasta yrittäjätaustasta. Yrittäjien eläketurvan näkökulma tekee työn Elossa on tästäkin syystä mieluisaksi. Kokoelmaansa hän kuitenkin kieltää keränneensä voitonkiilto silmissä.

– Joukossa on arvokkaampiakin yksilöitä, mutta suurin osa on hankittu muutamalla kymppillä.

Esimerkiksi Apple-kokoelmasta puuttuvan Apple 1:n perään Tommiska ei vakavissaan haikaile. Se maksaisi satoja tuhansia euroja.

RAUTAA JA RETROA

Tietokone museo Atan kokoelmiin voi tutustua verkossa osoitteessa

tietokone museo.net. Tommiska myös vuokraa laitteitaan muun muassa kotimaisiin elokuviin. Hyllystä löytyvät tuhansien koneiden, pelien, ohjekirjojen ja pakkausten lisäksi yli 200 Nokian puhelinta. Retrolaitteisiin ja -peleihin pääsee tutustumaan myös ainakin Tampereen Vapriikissa sijaitsevassa Suomen Pelimuseossa ja Suomen tietokone museossa Jyväskylässä. Jälkimmäisessä on esillä järeämpää rautaa kuten tuhannen kilon IBM 305 Ramac, jollaisella tuotettiin esimerkiksi olympialaisten tuloslaskenta vuonna 1960 ensimmäistä kertaa sähköisesti.

Ata Tommiskan sylissä oleva Commodore 64 on yksi kokoelman kymmenestä lajinsa edustajasta. Taustalla näkyvät värikkäät pelipakkaukset ovat jo esihistoriaa nuorille pelaajille, jotka ovat tottuneet lataamaan pelit suoraan verkosta.

Inhimillistä harkintaa tarvitaan yhä

Tietotekniikka on eläkevuokuttamisessa avainasemassa, eikä koneiden laskentateho ole enää aikoihin ollut kehitystä rajoittava tekijä. Seuraava mullistus on Tommiskan mielestä tekoäly, jonka vaikutuksia ei tiedä tarkasti kukaan. Kvanttikoneista hän sen sijaan odottaa kotitietokoneiden yleistyminen verrattavaa mullistusta. Tarvetta inhimilliselle harkinnalle tarvitaan silti edelleen.

Oma tietokone museo tuo iloa historiallisen perspektiivin ansiosta.

– Hyllyjen välissä on joskus mukava vain kävellä ja pohtia, että kaiken tämän kehityksen olen päässyt näkemään. /

Teknologiassa uuden äärellä

Eri painotusten ja kantojen yhteensovittaminen on hajautetun työeläkejärjestelmän ominaispiirre myös teknologiakysymyksissä.

– Riippumatta siitä, että tietyin osin olemme kilpailevia yhtiöitä, meidän kannattaa näitä asioita tarkastella melko avoimesti.

Näin toteaa tämän vuoden ajan työeläkealan teknologiaryhmää TTR:ää puheenjohtajana luotsannut työeläkeyhtiö Elon tietohallintojohtaja **Kati Saarni**. Ryhmän jäsenenä toimii eri työeläke toimijoiden teknologiasta ja ICT:stä vastaavia henkilöitä. Sihteerinä toimii **Tarja Keveri** Eläketurvakeskuksesta.

”Uutta kohti olemme menossa.”

Viime syksynä TTR:n roolia haluttiin kirkastaa. TTR:n tehtävänä on varmistaa, että yhteisten ratkaisujen teknologiset valinnat mahdollistavat työeläkealan kokonaiskustannustehokkuuden ja että saatavuus, jatkuvuus ja tietoturva ovat vaatimusten asettamalla tasolla.

– Pyrimme pitkäkestoisin ratkaisuihin, joita on mahdollista skaalata muuttuviin liiketoiminnan tai ulkoisiin vaatimuksiin perustuen.

TTR tekee tiivistä yhteistyötä eläkevaikutuksen yhteisten palveluiden ohjausryhmän (EPO) kanssa, joka vastaa työeläkealan yhteisen liiketoimintatarpeiden määrittelystä. Yhteistyössä varmistetaan molemminpuolinen riittävä kokonaiskuva liiketoimintatarpeista ja niitä tukevista teknologioista.

– Kun EPO miettii liiketoiminnan näkökulmaa, me varmistamme teknologisen ratkaisumallin sopivuuden.

Saarni tarkastelee, mitä rahalla saa pitkäkestoisesti.

– Etsimme sellaisia ratkaisuja, jotka ovat myös ylläpidoltaan ja vuosikustannuksiltaan tehokkaita.

Pitkän elinkaaren järjestelmien suunnittelussa ei voida tarkalleen tietää millaiseksi maailma on muuttumassa niin liiketoimintatarpeiden kuin teknologian osalta. Tähän liittyvää riskiä on mahdollista hallita siten, että valittua teknologiaa tai järjestelmätoimittajaa voidaan vaihtaa elinkaaren aikana kohtuullisella työmäärällä.

– Jatkuvasti on pohdittava tulevaa. Pyrimme siihen, että meillä on tarkasteltavana riittävästi työeläkealan tarpeisiin sopivia teknologisia ratkaisuja, joista voimme valita tarpeemme ja reunaehdot huomioi-

Kati Saarni toivoo, että noin 3–5 vuoden päästä palvelut perustuvat teknologioihin, jotka mahdollistavat jatkuvuutta ja kustannustehokkuutta ajassa eteenpäin.

den sopivan. Teknologia kehittyi kiihtyvällä vauhdilla, joka tekee työstämme kiinnostavaa.

Teknologiaryhmässä on tällä hetkelläkin selvityksiä käynnissä.

– Työmme päätelmät etenevät EPO:n ja yhteisesti linjatun tietokartan mukaisesti. Yhteistä tahtotilaa ja etenemistapaa haemme näissä alan sisäisissä ryhmissä, hän sanoo.

– Mutta yleisesti on tiedossa, että uutta kohti olemme menossa.

Aihepiiri on Saarnille monella tapaa läheinen. Hän valmistee Aalto-yliopistossa tekniikan alan väitöskirjaa. /

4 piirrettä, joita Kati Saarni korostaa työeläkealan teknologiatyössä

1

Työeläkealan toimijoiden yhteinen tahtotila on toteuttaa kokonaiskustannuksiltaan kestäviä ratkaisuja.

2

Lähtökohtana ovat yhteisesti tunnistetut liiketoiminnan tarpeet. Toteutukseen valitaan sopivin teknologinen ratkaisu.

3

Järjestelmien tulee olla mahdollisimman hyvin skaalautuvia tuleviin liiketoimintatarpeisiin.

4

Uudistuksessa saatavuus, jatkuvuus ja tietoturva ovat keskeisiä edellytyksiä järjestelmille.

English Summary

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

More news in English
Follow us on X: @ETKinfo
Visit our website: etk.fi/en

Subscribe to our newsletter:
etk.fi/en/newsletter/

How to improve low birth rates?

Finnish dream of having two children. Yet every third woman and every second man aged 35 is childless. There is no single solution to the low birth rates, says Consortium Director **Marika Jalovaara** (FLUX, University of Turku). "Supporting families with children is important, but we also need to help those who don't yet have a family", she argues.

One third of low-educated Finnish men in their early 50s lack a family of their own. So do those with an upper secondary education. "It's not about employment or income", explains Jalovaara.

The answer may lie in impressions or social capital. Online dating may favour the high-educated: "The skill to write well is crucial. It can make or break your chance to meet the other person face to face."

Low-educated women are more often childless than high-educated. It may be easier for the latter to coordinate work and family life.

Socioeconomic gaps are increasingly reflected in birth rates. Jalovaara presents the following remedy: "We must invest in education, employment, mental wellbeing and health, as well as migration."

Call for family-friendly decisions

The birth rate in Finland must rise. Family-friendly decisions are required at the state and municipal level. A change of attitude and practices at workplaces is also called for.

"Society should make way for different ways of life and support however many children a person desires, even when the desire is to have no children", Managing Director **Eija Koivuranta** (The Family Federation of Finland) argues.

Koivuranta questions whether the aim of extending working lives is at the expense of family-friendly decisions. "We should consider radical alternatives to increase natality, such as each child born improving the pension amount." At present, parenthood impacts the careers and wage levels negatively, particularly for women.

At workplaces, flexible working hours, the possibility to select when to be on holiday and doing remote work help integrate work and family life. Employers benefit as rising wellbeing at work reduces sick leaves and improves productivity.

Municipalities can do their bit by offering family-friendly services and keeping rural areas populated.

What affects the decision to retire?

A recent survey by the Finnish Centre for Pensions reveals a clear link between the age at retirement and perceptions of work and working conditions. The respondents had retired from work between 2019–2021.

95% of the respondents assessed that they liked their work and found it meaningful. 87% felt that their work had been an important part of their life.

50% of the respondents felt that their work had been too hectic and had changed too much. 30% felt that the skill requirements had increased too much and that the work was mentally strenuous.

A clear majority found that they had been able to influence their work, and more than 50% that their working hours had been flexible, that the skills of older workers were appreciated and that continued working was supported at the workplace.

25% of the respondents felt that social relations at the workplace had been very important and 50% that they had been important. Increased leisure time and the desire to spend more time with close relatives also played an important role in the decision to retire.

Pension Barometer

The 2023 Pension Barometer published in July measured Finnish citizens' trust in and knowledge of the pension system. The respondents numbered 1,000 Finnish citizens aged 18–79.

- Nearly 50% fear that the younger generations must pick up an unreasonably big share of the pension tab.
- Almost 60% think they will have a reasonable standard of living in retirement.
- Nearly 50% feel they have good or relatively good knowledge about pensions.
- Nearly 30% feel that their knowledge about pensions is poor or fairly poor.
- Around 50% know that their pension will be permanently increased if they retire late.
- Slightly more than 30% do not believe their pension will increase if they retire late.

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin www.etk.fi/julkaisut/

Eläkebarometri 2023

Eläkebarometri kartoittaa suomalaisten eläketurvaa koskevan tiedon tuntemusta ja mielipiteitä eläketurvasta. Barometrissa ilmenee, miten suomalaiset arvioivat pärjäävänsä taloudellisesti eläkkeellä ollessaan ja mikä on heidän luottamuksensa eläkejärjestelmään.

Kantar Public 4.7.2023

Vuoden 2017 eläkeuudistus tarkastelussa

Tutkimuksessa tarkastellaan 2017 eläkeuudistuksessa sovitun vanhuuseläkeiän nousun työmarkkina-vaikutuksia eli työllisenä, työttömänä, työkyvyttömyyseläkkeellä ja muuten työvoiman ulkopuolella olevien osuuden kehitystä eläkeikää lähestyvillä vuosina 1954–1956 syntyneillä.

Nivalainen, S. & Ilmakunnas, I.
Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 02/2023

Työ, terveys ja sosiaaliset suhteet eläkkeelle siirtymisen taustalla

Tutkimuksessa kartoitetaan työstä eläkkeelle siirtyneiden näkemyksiä eläkettä edeltävästä työstä ja työoloista sekä työhön, terveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvien tekijöiden yhteyttä vanhuuseläkkeelle siirtymiseen. Tulokset perustuvat vuosina 2019–2021 työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneille tehtyyn kysely-tutkimukseen.

Tenhunen, S., Järnefelt, N., Nivalainen, S., Polvinen, A. & Riekhoff A-J.
ETK:n tutkimuksia 03/2023

Suomen työeläkkeensaajat 2022

Julkaisu sisältää tilastotietoja Suomen työeläkkeensaajista, työeläkkeelle siirtyneistä ja työeläkemenoista. Tiedot kattavat koko yksityisen ja julkisen sektorin lakisääteisen eläketurvan. Julkaistu myös ruotsiksi: Arbetspensionstagare i Finland 2022.

Suomen virallinen tilasto
Suomen työeläkkeensaajat 2022
Eläketurvakeskuksen tilastoja 05/2023

Työeläkekuntoutus vuonna 2022

Tilastojulkaisussa tarkastellaan työeläkekuntoutusta vuonna 2022. Julkaisu sisältää keskeiset tilastotiedot työeläkekuntoutuksesta linkitettyinä ajantasaiseen tilastotietokantaan.

Kaasila, M.
Eläketurvakeskuksen tilastoja : 04/2023

Relabelling of Individual Early Retirement Pension in Finland

Application and behavioural responses using Finnish register data. We examine the impact of fusing an individual early retirement pathway with a more stringent disability pathway, without changing eligibility conditions, so-called 'relabelling', on individual application behaviour at ages 60–62.

Kanabar, R., Nivalainen, S. & Järnefelt, N.
Netspar Academic DP 06/2023-034